

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma / sosionomi

Outi Nieminen ja Sampo Nieminen

KASVATUSKUMPPANUUDEN TOTEUTUMINEN

Opinnäytetyö 2012

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

NIEMINEN, OUTI

Kasvatuskumppanuuden toteutuminen

NIEMINEN, SAMPO

Opinnäytetyö

42 sivua + 10 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Virve Remes

Toimeksiantaja

Helli liikelaitos / Kiteen kaupunki

Kesäkuu 2012

Avainsanat

kasvattaja, kasvatuskumppanuus, varhaiskasvatus

Opinnäytetyössä selvitettiin päivähoidon kasvattajien ja lasten vanhempien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta sekä sen toteutumisesta. Teoriaosuudessa paneuduttiin päivähoitoa määrittäviin lakeihin, säädöksiin ja kasvatuskumppanuuteen sekä sen syntymiseen ja haasteisiin. Lisäksi tutustuttiin hieman laadunarviointiin ja oppimisympäristöihin.

Tutkimus oli pääosin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, jonka aineisto on kerätty kyselylomakkeiden avulla. Tutkimuksen kohderyhmä muodostuu yhden pohjoiskarjalaisen päiväkodin kuudesta kasvattajasta sekä 24 päiväkodin lasten vanhemmista. Kasvattajien vastausprosentti oli 50 % ja vanhempien 41 %.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vanhempien ja kasvattajien välillä oli hyvä ja luottavainen suhde, jossa voidaan jakaa vaikeita asioita ja neuvontaa on tarvittaessa saatavilla. Vanhemmat näyttävät olleen tyytyväisiä tämän hetkiseen kasvatuskumppanuussuhteeseen, sillä parannusehdotuksia tuli hyvin vähän.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care

NIEMINEN, OUTI,

Fulfillment of Upbringing Partnership

NIEMINEN, SAMPO

Bachelor's Thesis

42 pages + 10 pages of appendices

Supervisor

Virve Remes, Senior Lecturer

Commissioned by

Helli liikelaitos / City of Kitee

June 2012

Key words

early education, educator, upbringing partnership

Our Bachelor's Thesis clarified the views daycare educators and parents have about upbringing partnership and its fulfillment. The theory part consists of the laws defining daycare, regulations and upbringing partnership and its emergence and challenges. We also got to know a little about quality control and learning environments.

The study is mainly a quantitative research and the material has been collected by using questionnaires. The target group consists of 6 educators and 24 parents of kindergarten children from one kindergarten in Northern Karelia. The educators' reply percent was 50 and the parents' reply percent 41.

The results of the study show that the parents and educators have a good, trusting relationship which enables sharing difficult things and if needed, it's possible to get counseling. The parents seem to be content at the present upbringing partnership because there were very few proposals for improvement.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	VARHAISKASVATUS SUOMESSA	7
2.1	Varhaiskasvatuksen määritelmä	7
2.2	Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö ja dokumentit	8
2.3	Monikulttuurisuuskasvatusta ohjaavat säädökset	8
2.4	Varhaiskasvatuksen tavoitteet	9
2.5	Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma	10
2.6	Varhaiskasvatuksen toimintaympäristöt	11
2.7	Varhaiskasvatuksen laadunarviointi	12
3	KASVATUSKUMPPANUUS	13
3.1	Kasvatuskumppanuuden määritelmä	13
3.2	Kasvatuskumppanuuden rakentuminen	14
3.2.1	Lapsen päivähoidon aloitus	14
3.2.2	Päivittäiset kohtaamiset	15
3.2.3	Kasvatuskeskustelut	16
3.2.4	Lapsen erityisen tuen tilanteet	16
3.3	Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksen työvälineenä	17
3.4	Kasvatuskumppanuus ammatillisena vuorovaikutuksena	17
3.5	Kasvatuskumppanuuden periaatteet	18
3.5.1	Kuuleminen	18
3.5.2	Kunnioitus	19
3.5.3	Luottamus	19
3.5.4	Dialogi	20
3.6	Kasvatuskumppanuuden erilaiset ajattelutavat ja haasteet	20
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS	21
4.1	Tutkimustehtävä	21

4.2	Aineiston hankinta	22
4.3	Aineiston analyysi	23
4.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	24
5	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	25
5.1	Kasvattajien taustatiedot	25
5.2	Vanhempien taustatiedot	25
5.3	Kuulluksi tuleminen	26
6	POHDINTA	37
6.1	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	37
6.2	Opinnäytetyöprosessi	37
6.3	Selvittämättömät asiat	38
6.4	Jatkotutkimusideoita	39
	LÄHTEET	40
	LIITTEET	
	Liite 1. Saatekirje vanhemmille	
	Liite 2. Saatekirje henkilökunnalle	
	Liite 3. Kyselylomake vanhemmille	
	Liite 4. Kyselylomake henkilökunnalle	

1 JOHDANTO

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilökunnan tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Tämä edellyttää vanhemmilta ja kasvattajilta keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta sekä toistensa kunnioittamista. (Häkki & Kuokkanen 2006, 38.)

Jotta kasvatuskumppanuus toteutuu, se vaatii vanhemmilta ja kasvattajilta keskinäistä, rehellistä ja avointa kanssakäymistä. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on asteittain syventää kasvattajien ja vanhempien kohtaamisia. Keskustelujen sisältö syvenee, kun kasvattajien ammatillinen asiantuntemus ja vanhempien oman lapsensa tuntemus ovat aidossa dialogissa keskenään. Yhteinen tavoite on, että lapsen asiat ja elämäntilanteet tulevat vastaanotetuksi ja jaetuksi kunnioittavassa, tasavertaisessa ja avoimessa vuoropuhelussa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.)

Opinnäytetyömme aiheena on selvittää, toteutuuko kasvatuskumppanuus eräässä pohjoiskarjalaisessa päiväkodissa, vanhempien ja varhaiskasvattajien arvioimana. Kysely on pääosin kvantitatiivinen tutkimus, joka on toteutettu kyselylomakkeiden avulla. Kyselylomakkeissa kysyimme eri kasvatuskumppanuuden osa-alueista sekä mahdollisista parannusehdotuksista. Kyselyn tulosten pohjalta voimme tarjota päiväkodille parannusehdotuksia ja muita vinkkejä, joilla voisi parantaa päiväkodin ja vanhempien välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Teoriaosuudessa paneuduttiin päivähoitoa määrittäviin lakeihin, säädöksiin ja kasvatuskumppanuuteen, sekä sen syntymiseen ja haasteisiin. Lisäksi perehdyimme hieman laadunarviointiin ja erilaisiin oppimisympäristöihin. Teorian jälkeen kerromme tutkimuksesta, sen eri vaiheista sekä tuloksista. Tulosten havainnointiin valitsimme pylväsdiagrammit, jotka mielestämme osoittavat selkeästi kyselystä saatuja tuloksia. Opinnäytetyömme päätämme loppupohdintaan, jossa mietimme myös aiheeseen liittyviä jatkotutkimusideoita.

2 VARHAISKASVATUS SUOMESSA

2.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä

Varhaiskasvatus on käytännössä lapsuuden eri kasvu- ja oppimisympäristöissä tapahtuvaa kasvatuksellista ja pedagogista toimintaa, joka pohjautuu aikuisten ja lasten sekä lasten- että aikuisten keskinäiseen vuorovaikutukseen ja toimintaan. Tällaisessa vuorovaikutuksessa lapsen ymmärtävä tulkinta on onnistuneen vuorovaikutuksen perusedellytys. (Karila, Kinon & Virtanen 2001, 26.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelevät varhaiskasvatuksen siten, että se on pienten lasten elämään liittyvää kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen toteutumiseen tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta, jolloin perheiden ja kasvattajien yhteisestä kasvatustehtävästä muodostuu lapsen kannalta mielekäs kokonaisuus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 11.)

Varhaiskasvatus on yhteiskunnan järjestämää, valvomaa ja tukemaa, joka koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatus on myös suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa lapsen omatoimisella leikillä on keskeinen merkitys. Toiminnan lähtökohtana on kasvatustieteelliseen, erityisesti varhaiskasvatukselliseen, mutta myös laaja-alaiseen, monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen sekä pedagogisten menetelmien hallintaan perustuva kokonaisvaltainen näkemys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 11.)

Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta, kuten avoin päiväkotitoiminta, jonne voi tulla hoitovapaalla oleva äiti lapsensa kanssa. Näiden lisäksi varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvat esiopetus sekä oppivelvollisuusikäiset lapset, jotka käyttävät varhaiskasvatuspalveluja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 11 - 12.)

2.2 Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö ja dokumentit

Varhaiskasvatusta ohjataan sekä valtakunnallisilla että kunnan omilla asiakirjoilla. Valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen taustalla ovat päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, jotka määrittelevät varhaiskasvatuksen toteuttamista. Lisäohjausta varhaiskasvatukseen tuovat valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Valtakunnalliset linjaukset sisältävät varhaiskasvatuksen keskeisimmät periaatteet ja kehittämiskohteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat niin varhaiskasvatuksen kuin esiopetuksen sisältöä, laatua ja varhais- sekä opetussuunnitelmien laatimista. (Häkkä, Kuokkanen & Virolainen 2006, 28; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 8 - 9.)

Kuntatasolla varhaiskasvatuksen ohjaus on monimuotoista ja asiakirjojen nimet voivat vaihdella kunnasta riippuen. Kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat voivat olla myös osana kunnan lapsipoliittista ohjelmaa. Asiakirjoista ilmenevät kunnan varhaiskasvatuksen järjestämisen keskeiset periaatteet, kehittämisen painopisteet sekä kunnan varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmä. Kunnallinen ohjaus määrittelee, että kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatiman varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana on oltava valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä on otettava huomioon kunnan omat linjaukset, strategiat sekä tavoitteet, joissa määritellään eri palvelumuotojen sisällölliset tavoitteet. Lisäksi jokaisella varhaiskasvatuspalveluita tuottavalla yksiköllä on oma kunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa tarkempi suunnitelma. Kunnan ja yksikön varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksen opetussuunnitelma muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jolla on johdonmukainen jatkumo. Myös jokaiselle varhaiskasvatuksen piirissä olevalle lapselle laaditaan yhdessä vanhempien kanssa yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelma ohjaa lapsikohtaisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 9.)

2.3 Monikulttuurisuuskasvatusta ohjaavat säädökset

YK:n lasten tasa-arvoisen kohtelun vaatimus on, ettei lasta tai hänen vanhempiaan syrjitä ihonvärin, kieleen tai uskontoon liittyen. Tämä kaiken syrjinnän kieltäminen parantaa lapsen elämänlaatua ja antaa hänelle mahdollisuuden täysipainoiseen kehittymiseen ihmisenä. (Hujala & Turja 2011, 233.)

Suomalaisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhtenä lähtökohtana pidetään lapsen oikeuksien sopimusta ja sen periaatteita. Kulttuurivähemmistöjä edustava lapsi, on oikeutettu kasvamaan monikulttuurisessa yhteiskunnassa, oman kulttuuripiirinsä ja suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi. Varhaiskasvatuksessa tulee ottaa huomioon lapsen yksilölliset tarpeet, jotta hän kokee olevansa tasa-arvoinen etnisestä taustastaan huolimatta. (Hujala & Turja 2011, 234.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa turvataan jokaiselle lapselle tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen. Yksi tärkeimmistä tavoitteista on lapsen kielen- ja kulttuuri-identiteetin kehittyminen sekä opettaa lasta ymmärtämään ja arvostamaan erilaisia ihmisiä ja kulttuureja. Opetuksella tuetaan suomen kielen ja mahdollisuuksien mukaan myös muusta kielitaustasta tulevan lapsen äidinkielen kehittymistä sekä mahdollisuutta kasvaa kahteen kulttuuriin. Lapsen identiteetin rakentumiselle on tärkeää, että hänen omaan kulttuuriinsa kuuluvia asioita arvostetaan ja että ne näkyvät esiopetuksen arjessa. Lapsen kielellisiin oikeuksiin kuuluu oikeus oppia omaa äidinkieltä sekä vähintään yhtä maansa valtakieltä. (Hujala & Turja 2011, 234.)

2.4 Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Kasvatustavoitteilla tarkoitetaan kasvatukselle asetettuja päämääriä. Varhaiskasvatuksessa tavoitteet voidaan jakaa prosessitavoitteisiin ja pääteikäyttämistavoitteisiin. Prosessitavoitteet asetetaan pitkälle aikajaksolle, ja ne toteutuvat pitkän aikavälin kuluessa. Prosessitavoitteista hyvä esimerkki on lapsen tunne-elämän kehitys, tätä tapahtuu koko ajan: lapsi ei opi tunteiden hallintaa hetkessä. Pääteikäyttämisen tavoitteet voidaan puolestaan saavuttaa hyvinkin lyhyen aikavälin sisällä. Esimerkiksi kengännauhojen solmimisen voi lapsi oppia yhdellä kertaa. (Häkkä & Kuokkanen 2006, 34.)

Päivähoidon kasvatuskomitea ei erottele toisistaan kasvatuksen tavoitteita, sisältöjä ja menetelmiä. Lakiin lasten päivähoidosta lisättiin vuonna 1983 kasvatustavoitepykälä, jossa sanotaan: ”Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoidon tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava

lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoiton tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen.” (Häkkä & Kuokkanen 2006, 34; Laki lasten päivähoidosta 1983, 2 a §.)

Päivähoidon kasvatustavoitekomitea on jakanut varhaiskasvatuksen tavoitteet fyysisen, sosiaalisen, emotionaalisen, esteettisen, älyllisen, eettisen sekä uskonnollisen kasvatuksen tavoitteisiin. Kasvatuksen sisällössä on kyse siitä, mitä tietoa, taitoa tai asennetta kasvatettavalle välitetään. Varhaiskasvatuksen menetelmät ja keinot muodostavat varhaiskasvatuksen toiminta-alueet, joita ovat leikki, perushoito, opetus sekä työ. Varhaiskasvatussuunnitelma korostaa lapsille ominaisia tapoja oppia. (Häkkä & Kuokkanen 2006, 35.)

2.5 Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on suunnitelmallisen varhaiskasvatustyön perusta. Yksilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle päivähoidossa olevalle lapselle yhdessä lapsen vanhempien kanssa ja sen toteutumista arvioidaan säännöllisesti. Tämä on myös kirjattu lakiin, joten työntekijät ovat lain velvoittamia tekemään jokaiselle lapselle oman varhaiskasvatussuunnitelman. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2011, 125; Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 32.)

Yksilöllisessä varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon lapsen kokemukset, tämän hetken tarpeet, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä yksilölliset tuen tarpeet. Vanhempien kanssa keskusteltaessa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen kehitystä vahvistaviin myönteisiin puoliin. Lapsen ongelmat tuodaan esille mahdollisimman konkreettisina ja niihin etsitään ratkaisua yhdessä vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 33.)

Suunnitelmassa sovitaan yhdessä vanhempien kanssa yhteistyön toimintavoista. Lapsi voi myös itse osallistua varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti sekä henkilöstön että vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2009, 33.)

2.6 Varhaiskasvatuksen toimintaympäristöt

Lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat kypsymisen, perimän ja oppimisen lisäksi ympäristö. Varhaiskasvatusympäristö muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta, joissa lapsen on hyvä kasvaa ja kehittyä omana persoonanaan yhteisön jäseneksi. Nämä ympäristöt kattavat rakennetut tilat, lapsen lähiympäristön, eri toimintoihin liittyvät ympäristöt sekä erilaiset materiaalit ja välineet. (Järvinen ym. 2011, 143; Stakes 2006 b, 17 - 18.)

Fyysinen ympäristö rakentuu tiloista sekä kehitystasoa vastaavista leluista ja tavaroista. Hyvin suunniteltu, toimiva ympäristö herättää lapsissa uteliaisuutta, kokeilunhalua sekä mielenkiintoa. Päiväkodissa tavaroiden tulisi olla esillä omilla paikoillaan, josta lapset saisivat niitä ottaa ja palauttaa takaisin omille paikoilleen. Hyvin rakennetussa fyysisessä ympäristössä tiloja pystytään muuntelemaan käyttötarkoitukseen sopivaksi. Esimerkiksi sama leikkinurkkaus voi toimia kotina, kauppana tai rakentelupaikkana. Kun nämä asiat otetaan huomioon, saadaan luotua viihtyisä ympäristö, joka kannustaa lasta tutkimaan ja toimimaan monin eri tavoin. Tämä vaikuttaa positiivisesti lapsen oppimiskokemuksiin. (Järvinen ym. 2011, 143 - 144; Stakes 2006 b, 17 - 18.)

Psyykkinen ympäristö on turvallinen, kiinnostava sekä haasteita tarjoava. Aikuinen kantaa vastuun, luo kaikille turvallisen toiminta- ja oppimisympäristön. Lapsille opetetaan käytöstapoja, jotka tekevät kasvuympäristöstä miellyttävämmän. Myös tuttu päivärhythmi ja -rutiinit luovat turvallisuuden tunteen lapsille. Tällaisessa ympäristössä lapsi uskaltaa kokeilla asioita, joita hän on juuri oppimassa. (Järvinen ym. 2011, 144.)

Sosiaalinen ympäristö koostuu aikuisten ja lasten välisistä vuorovaikutussuhteista. Sosiaalisessa ympäristössä vanhemmat, kasvattajat ja lasten vertaisryhmä ovat keskeisiä vaikuttajia lapsen myönteisen minäkäsityksen syntymiselle. Lapsen minäkuva heijastaa sitä, miten hän kokee itsensä ja millaista palautetta hän on saanut muilta. Erilaiset leikkitilanteet antavat lapselle mahdollisuuden harjoitella sosiaalisia taitoja, sopia riitoja, neuvotella sekä ottaa toiset huomioon. (Järvinen ym. 2011, 144 - 145; Stakes 2006 b, 17 - 18.)

2.7 Varhaiskasvatuksen laadunarviointi

Päivähoidon työkenttä on hyvin monimuotoinen, siihen kuuluvat asiakkaat, päiväkotien henkilökunta, päivähoidon hallinto ja koko kunnallinen päätöksentekokoneisto. Tässä laajassa verkostossa, voi yksittäisen työntekijän olla vaikea hahmottaa laatutyön kokonaisuutta ja nähdä itseään sen osana. (Järvinen 2011, 201.)

Laadun kehittäminen on keskeinen teema päivähoitosektoreilla. Laatu ja laadunhallintamenetelmät ovat paljon esillä. Kasvatusprosessin systemaattinen laadunarviointi on puuttunut suomalaisesta päivähoidosta lähes kokonaan. 1980-luvulla vanhemmat käynnistivät keskustelun päivähoidon kasvatuskäytännöistä, kuten päiväunista ja säännöistä. Nyt keskusteluun on herännyt mukaan myös päivähoitohenkilöstö. He ovat esittäneet huolensa muun muassa kasvavista lapsiryhmistä ja henkilökunnan vähydestä. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 152.)

Varhaiskasvatuksen laadun ylläpito ja sen kehittäminen vaativat säännöllistä toiminnan arviointia kasvattajilta. Laadunarviointi tekee varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toteuttamisen näkyväksi. Laadunarviointi kertoo, mitä varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä, miten lapsiin suhtaudutaan ja minkälaisia pedagogisia käytäntöjä toteutetaan. Se määrittelee päivähoidon ammatillisen toiminnan jäsentämistä ja antaa pohjaa oman ammatillisuuden kehittämiseksi. Laadunarviointi antaa kuvan ammatillisesta varhaiskasvatuksesta myös päivähoidon ulkopuolelle. (Hujala & Turja 2011, 312.)

Laadunarvioinnilla mahdollistetaan myös vanhempien osallistuminen kasvatusta koskeviin keskusteluihin ja päätöksentekoon. Lisäksi se antaa vanhemmille tietoa päivähoidon varhaiskasvatuksesta. Laadunarviointi antaa perheille, päivähoitohenkilöstölle ja hallinnolle yhteisen perustan ja käsitteistön keskustella päivähoitokasvatuksesta, sen tavoitteista, vahvuuksista ja kehittämishaasteista. Näin vanhemmat saavat mahdollisuuden arvioida päivähoidon toimintaa ja sitä kautta vaikuttaa ja osallistua lapsensa elämään päivähoidossa. Laadunarvioinnin myötä vanhempien osallisuus asiakkaina, yhteistyökumppaneina sekä tiimin jäseninä vahvistuu. (Hujala & Turja 2011, 312.)

3 KASVATUSKUMPPANUUS

3.1 Kasvatuskumppanuuden määritelmä

Vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten vuorovaikutuksesta on eri aikakausina käytetty erilaisia termejä. Vuorovaikutuksesta puhuttaessa on käytetty muun muassa käsitteitä yhteistyö, tukeminen sekä viimeisimpänä kumppanuus. Se, mitä käsitettä asiasta milloinkin käytetään, ei ole merkityksetöntä. Puhetapojen ja termistön taustalla ovat käsitykset kodin, perheen ja julkisten instituutioiden kasvatusyhteistyön luonteesta sekä yhteistyön eri osapuolten asemasta ja vallasta. (Karila 2006, 92.)

Koulut ja päiväkodit ovat olleet pitkään asiantuntijoiden omaa aluetta, jossa vanhempien rooli on ollut hyvin vähäinen. 1980-luvun lopulla alettiin painottaa vanhempien mukanaoloa, mutta ammattilaisten katsottiin olevan merkityksellisiä esimerkiksi lasten koulumenestykselle. Samaan aikaan vanhemmat alkoivat vaatia enemmän vastuuta lastensa kasvatuksellisissa päätöksissä. (Karila 2006, 92; Määttä 2001, 42.)

Tänä päivänä kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilökunnan välistä suhdetta, jossa he tietoisesti sitoutuvat lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kasvatuskumppanuuden onnistumisen edellytyksenä on keskinäinen luottamus, kunnioitus ja tasavertainen suhde, jossa kuunnellaan toinen toisiaan aidosti ja jossa on oikeus tuoda ajatuksiaan esille. Käytävässä vuorovaikutuksessa on molempien osapuolien osattava hahmottaa toisen osapuolen tarpeet ja mahdollisuudet. (Järvinen ym. 2011, 38; Karling, Ojanen, Siven, Vihunen & Vilen 2008, 294.)

Neljä eri lähtökohtaa määrittelee kasvatuskumppanuutta. Ensinnäkin kulttuuriset arvot vaikuttavat tehtävään yhteistyöhön eli siihen millaisia arvoja ja rooleja perheessä on. Toisena määrittelevänä tekijänä on perhe-elämän todellisuus eli se millaisessa tilanteessa perhe elää ja miten he kokevat oman elämänsä. Kolmanneksi yhteistyötä määrittävät päiväkodin organisaation malli sekä päiväkodin arvot. Lisäksi kasvatuskumppanuuden toteutumiseen vaikuttaa henkilökunnan ammatillinen pätevyys ja asenteet. (Häkkä & Kuokkanen 2006, 38.)

3.2 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja ammattikasvattajien yhteinen prosessi, joka alkaa rakentua aloituskeskustelusta ja tutustumiskäynnistä päiväkotiin. Nämä järjestetään perheille jo ennen päivähoidon aloitusta. Vanhempien ja kasvattajien yhteistyön tavoitteena on toimia lapsen parhaaksi siten, että lapsen vanhemmilla ja kasvattajilla on riittävästi tietoa lapsesta, jonka pohjalta pystytään rakentamaan yhteiset päämäärät kasvatuksellisin kumppaneina. Kumppanuus rakentuu molemminpuoliseen kunnioitukseen ja tahtoon toimia yhdessä lapsen parhaaksi. Päivittäiset kohtaamiset vanhempien ja kasvattajien välillä ovat olennainen osa kasvatuskumppanuuden rakentumista. Kasvattajien ja vanhempien välinen luottamus ja avoin vuorovaikutus luovat pohjan hyvälle kasvatuskumppanuudelle. (Kaskela & Kekkonen 2008, 39; Järvinen ym. 2011, 118.)

Varhaiskasvattajien tulisi kertoa vanhemmille selkeästi, että heidän näkemyksiään ja toiveitaan halutaan kuulla ja että ne toimivat lapsen ensisijaisina kasvatuksen lähtökohtina. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista ja perheen arvoista, joista on keskusteltava yhdessä vanhempien kanssa. Henkilöstön vastuulla on myös sisällyttää alusta lähtien kasvatuskumppanuus luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta. (Häkkinen & Kuokkanen 2006, 38.)

3.2.1 Lapsen päivähoidon aloitus

Kumppanuus alkaa aina tutustumisesta, ennen lapsen päivähoidon aloitusta. Usein luontevin paikka tutustumiselle ja ensimmäiselle tapaamiselle on perheen oma koti, mutta perheen toivoessa keskustelu voidaan käydä myös esimerkiksi päiväkodissa tai muussa sovitussa paikassa. Tutustumiskäynnin tehtävä on kartoittaa perheen tavoitteet ja odotukset lapsen päivähoidosta. Aloituskeskustelun lähtökohtana on antaa perheelle puheenvuoro, jossa vanhempien ennakoajatukset ja mieltä askarruttavat kysymykset voidaan selvittää. Työntekijän on tärkeä kuulla ja olla tietoinen vanhempien toiveista, odotuksista ja peloista, joita päivähoidon aloitus aiheuttaa. Mikäli tutustumiskäynti tapahtuu perheen kodissa, on työntekijällä ainutlaatuinen tilaisuus luoda kuuleva ja luottamuksellinen suhde lapsen vanhempiin. Kotona tapahtuvan tutustumiskäynnin aikana kasvattaja saa tietoa ja ymmärrystä lapsesta sekä hänen tavoistaan toimia kotona ja vanhempien seurassa. Kotona käyty aloituskeskustelu käydään aina kasvatuskumppa-

nuuden periaatteiden mukaisesti: perhettä kuulevalla, kunnioittavalla, luottamusta ja dialogia rakentavalla tavalla. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41- 42.)

Kun lapsi aloittaa päivähoiton, aloitus koskettaa koko perhettä ja heidän elämäntilanteensa muuttuu monin eri tavoin. Lapsi työstää päivittäistä eroa vanhempiin, rakentaa uusia suhteita päivähoiton aikuisiin ja tulee osaksi lapsiryhmän toimintaa. Myös työntekijän tehtävä on hyvin vastuullinen ja monitasoinen. Hän auttaa muun muassa lasta kestämään eron vanhemmistaan, toisaalta kasvattaja auttaa lasta luomaan suhteen aluksi yhteen kasvattajaan ja vähitellen lapsiryhmän muihin aikuisiin. (Karila 2006, 101; Kaskela & Kekkonen 2006, 43.)

Lapsille tärkeä tunne on jatkuvuus, joka mahdollistuu, kun siirtyminen päivähoitoon tapahtuu vaiheittain. Tutustumiskäynnillä tehdyt havainnot ja vanhempien kertomukset lapsesta auttavat kasvattajaa rakentamaan suhdetta lapseen ja vastaanottamaan häntä päivähoitoon. Kun lapsi on päässyt tutustumaan tulevaan hoitajaansa tutussa ympäristössä, on hänen helpompi rakentaa luottamuksellinen suhde häneen. Kasvattajan tulisi omalla kuulevalla ja myötätuntoisella suhtautumisellaan pystyä kannattelemaan sekä lasta että vanhempia. Tässä suhteessa päivähoiton päivittäiset käytännöt muodostavat perustan vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön kumppanuussuhteen kehittymiselle. Vanhemmille on tärkeää, että he voivat jättää lapsensa hyvään ja turvalliseen hoitoon. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43.)

3.2.2 Päivittäiset kohtaamiset

Yhteiset keskustelut työntekijän ja vanhemman välillä ovat luonnollinen osa päivähoiton arkea. Tavallisesti yhteinen vuoropuhelu vanhemman ja kasvattajan välillä tapahtuu päivittäisissä kohtaamisissa vanhemman tuodessa tai hakiessa lasta päivähoitosta. Mikäli mahdollista, tähän tilanteeseen olisi tärkeää ottaa lapsi mukaan ja kuulla hänen kertomuksia ja ajatuksia päivästä. Laajemmin lasta koskevia asioita puhutaan erikseen sovituissa keskusteluissa, joita käydään vuosittain. (Järvinen ym. 2011, 125; Kaskela & Kekkonen 2006, 44.)

Kasvatuskumppanuus ja vuoropuhelu vanhempien ja kasvattajien välillä rakentuu prosessin omaisesti koko lapsen päivähoiton ajan. Kasvattaja voi omalla esimerkillään ja myönteisyydellään rohkaista vanhempaa puhumaan ja pohtimaan yhdessä lapseen liittyviä asioita. Päivittäin käytävä vuoropuhelu avaa tilaa puhua niin tavanomaisista lap-

sen asioista kuin pulmallisistakin tilanteista. On hyvä muistaa, että vanhemman ja kasvattajan luottamuksellinen vuoropuhelu koituu aina lapsen parhaaksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44.)

3.2.3 Kasvatuskeskustelut

Vanhempien kanssa käytävät kasvatuskeskustelut ovat keskeinen paikka kasvatuskumppanuuden toteutumiseen. Keskusteluissa joko kumppanuussuhde syveneminen mahdollistuu tai estyy. Tavallisesti käytäntönä on, että vanhempien ja kasvatushenkilön kesken käydään ainakin kerran vuodessa syvällisempi keskustelu lapsesta ja hänen varhaiskasvatuksesta. Lisäksi sovitaan erillisiä kasvatuskeskusteluaikoja, joihin myös lapsi osallistuu. Keskustelut käydään joko päivähoitopaikassa tai lapsen kotona. Kun lapsi on mukana keskustelussa, tulee aikuisten ottaa huomioon hänen ikä- ja kehitystasonsa. (Järvinen yms. 2011, 125; Kaskela & Kekkonen 2006, 45.)

Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle päivähoidossa olevalle lapselle yhdessä vanhempien kanssa ja sen toteutumista arvioidaan säännöllisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman mukainen keskustelu tuo luontevaa jatkoa päivähoidon aloituskeskustelulle, joka käydään vanhempien kanssa ennen päivähoidon aloitusta. Laadukkaana kasvatustoiminnan piirteenä on, että vanhempien näkökulmasta eri keskustelut ja tapaamiset luovat johdonmukaista jatkumoa toisiinsa nähden. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevissa keskusteluissa on luontevaa palata aloituskeskustelussa esiin tulleisiin asioihin ja odotuksiin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 46.)

3.2.4 Lapsen erityisen tuen tilanteet

Kasvatuskumppanuudessa käydään säännöllistä keskustelua perheiden kanssa liittyen lapsen päivittäiseen elämään. Luottamussuhteen karttuessa myös vaikeammista asioista puhuminen helpottuu. Haasteelliseksi kasvatuskumppanuuden tekee kasvatukseen liittyvät näkemyserot vanhempien ja kasvattajien välillä. Kasvatuskumppanuuden ilmapiiriä tulee aistia tarkoin, sillä elämäntilanteet voivat heitellä niin lasta kuin perhettäkin, jolloin tuen tarve lisääntyy. (Kaskela & Kekkonen 2006, 46 - 47.)

Tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee erityistä tukea ja huolenpitoa on haasteena kasvattajilla saada uskoteltua vanhemmat, että heillä on kykyä ja tahtoa auttaa lasta ja hänen perhettään. (Kaskela & Kekkonen 2006, 46 - 47.)

3.3 Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksen työvälteenä

Kasvatuskumppanuus luo varhaiskasvatuksessa pohjan sille, että lapselle tärkeiden aikuisten jaettu ja yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. Kasvatuskumppanuuden yksi tavoite on saattaa lapsen eri kasvuympäristöt tukemaan lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. Onnistuessaan kumppanuussuhde tukee kyseistä tavoitetta. Toteutuessaan kasvatuskumppanuus tarjoaa kaikille osapuolille jotakin. Varhaiskasvattajat saavat tukea ja arvostusta omalle työlleen, vanhempia autetaan vahvistamaan suhdettaan lapseen sekä lapsi saa tukea kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa. (Kaskela & Kekkonen 2008, 15 - 16.)

Kasvatuskumppanuus on varhaiskasvatuksessa toteutettavan yhteistyön tavoite. Toteutuessaan kasvatuskumppanuus vahvistaa vanhemmuutta. Vanhempien aktiivisen osallistumisen päivähoidon arkeen on todettu vaikuttavan positiivisesti varhaiskasvatuksen laatuun. Kasvatustyöhön sitoutuminen vaatii tilaa, aikaa ja ammatillista osaamista. Kasvatuskumppanuutta toteutettaessa lapsi pyritään ottamaan entistä tasavertaisemmin mukaan vuorovaikutussuhteeseen. Tämä tuo osaltaan haasteita vanhempien ja kasvatushenkilökunnan väliseen yhteistyöhön. (Hujala 1996, 34.)

3.4 Kasvatuskumppanuus ammatillisena vuorovaikutuksena

Kasvatuskumppanuus merkitsee päiväkodin ja perheiden suhteen syventämistä yhteistyön näkökulmasta. Kasvattajat uudistavat omia ammatillisia toimintatapoja suhteessa perheisiin ja perheille avautuu sitä kautta mahdollisuus syventää omaa roolia lapsen varhaiskasvatuksessa. Kasvattajat sitoutuvat kaikkiin perheisiin tasavertaisesti ja kunnioittavat sekä antavat huomiota keskinäisen kuulemisen myötä perheille tasapuolisesti. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18 - 19.)

Kasvatuskumppanuudessa on tärkeää ottaa huomioon perhelähtöinen malli, jossa tulee selväksi työntekijän rooli ja hänen työkäytännöt. Kumppanuudessa ammatti-ihmiset ja vanhemmat tekevät yhteistyötä joilla molemmilla on lapsesta oleellista, mutta erilaista tietoa. Pohjan hyvälle kasvatuskumppanuudelle ja samalla ammattitaidon kulmakivenä toimii hyvät vuorovaikutustaidot ja oman toiminnan arviointi. Tarkoituksena on, että kasvattaja tuo oman tietotaitonsa ja ymmärryksensä vanhempien ja lapsen käyttöön. Työntekijällä tulee olla arvostava ja myönteisiä vaihtoehtoja hakeva asenne suhteessa perheisiin. Merkityksellistä on myös se, miten kasvattaja välittää tietoa vanhemmille.

Tietoja ja havaintoja tulee kertoa mahdollisimman selkeästi ja arkisesti, mutta asiallisesti. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19.)

3.5 Kasvatuskumppanuuden periaatteet

Kasvatuskumppanuuden pohjana on Lapsen oikeuksien sopimuksen edistäminen perheen ja palvelujen välisessä yhteistoiminnassa. Kasvatuskumppanuus rakentuu kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden periaatteille. Kasvatuskumppanuudessa erityistä huomiota kiinnitetään siihen, miten vanhempien tietämys tulee kuulluksi, keskustelluksi sekä jaetuksi vuoropuhelussa kasvattajien kanssa. Kasvatuskumppanuudessa on tärkeää, että lapselle läheiset aikuiset kehittävät kykyään kuulla lasta. (Kekkonen 2012.)

3.5.1 Kuuleminen

Kuuntelu ja toisen kuuleminen ovat kaksi keskeistä asiaa vuoropuhelussa. Kuuleminen ei ole taito vaan ensisijainen suhde toiseen ihmiseen. Kuulevassa suhteessa asetutaan kuulemaan toisen ihmisen asiaa, ajatuksia ja puhetta. Se on eläytyvää kuulemistä ja keskittymistä sekä vaatii läsnäoloa. Kiireisen ihmisen on vaikea kuulla, sillä kuuleminen vaatii aina läsnäolon, ajan antamisen toiselle sekä asettumista vuorovaikutussuhteeseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32; Kaskela & Kronqvist 2007, 23.)

Kuunteleminen ei onnistu, mikäli kuuntelija ei kykene luomaan turvallista ja myönteistä ilmapiiriä. Kuunteleminen onkin joskus riskin ottamista, ja se vaatii erilaisten tunteiden sietämistä. Haasteelliseksi kuulijan kannalta muodostuu tilanne, jossa kuulijalla on ennakko aavistus siitä, että puhujan asia on syyttävä tai täysin erimielinen kuulijan kanssa. Erimielisyyksissä aletaan helposti puolustautua, jolloin toisen kuuleminen loppuu omaan puheeseen ja puolustautumiseen. Tällaisissa tilanteissa kuuntelija voi auttaa puhujaa näkemään asioita uudesta näkökulmasta. Kun vastapuoli kuuntelee keskittyneesti ja ilman kiirettä, mitä puhuja haluaa kertoa, kuuntelijan kiinnostus vahvistaa puhujan käsitystä omista voimavaroistaan ja vahvuuksistaan. (Järvinen 2011, 159; Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Kuulevassa suhteessa voidaan pienillä, niin sanotuilla ”oven avaajilla”, viestittää toiselle valmiutta kuulla, vaikka asia ei olisi miellyttävä tai siitä ollaan eri mieltä. Tällaisia ”oven avaajia” voivat olla esimerkiksi: ahaa, hmm, kerro lisää tai haluan kuulla sii-

tä enemmän. Oven avaajina toimivat myös kasvon ilmeet ja eleet, jotka kertovat puhujalle siitä, että kuulija on aidosti läsnä ja halukas kuulemaan. Kuuluksi tuleminen on aina eheyttävä kokemus ja sen tähden se on yksi kasvatuskumppanuuden keskeisistä periaatteista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

3.5.2 Kunnioitus

Kunnioittava asenne on toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä, juuri sellaisena kuin hän on, ilman ehtoja. Arvostava asenne välittyy toiselle ihmiselle ajatuksina ja siitä kautta tekoina. Avoimuus ja myönteisyys auttavat ihmistä ymmärtämään, että häntä kunnioitetaan ja arvostetaan. Vastaavasti kunnioituksen puute voi näkyä toisen mitättömyytenä, selän kääntämisellä tai viestittämällä, ettei hänen sanomisellaan ole merkitystä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Kunnioittavan suhteen luominen on haaste erilaisuutta kohdatessa. Voi olla hankala kunnioittaa ja arvostaa jotain sellaista, joka sotii omia ajatuksia ja periaatteita vastaan. Ihmisen onkin helpompi hyväksyä toimintatavat, ajatukset ja arvot, jotka ovat lähellä hänen omiaan ja toisaalta vierastaa helpommin niitä, mikä tuntuvat oudoilta tai sopimattomilta. (Kaskela & Kekkonen 2008, 34.)

Kuuntelemisen avulla voidaan oppia hyväksymään, ymmärtämään ja kunnioittamaan toista, erilaista ihmistä. Kunnioitus helpottaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä, näin asioita on helpompi tuoda julki. Toimimalla ja puhumalla rehellisesti osoitetaan toiselle kunnioitusta, kun taas tärkeiden asioiden salaaminen kielii arvostuksen puutteesta. (Kaskela & Kekkonen 2008, 34.)

3.5.3 Luottamus

Luottamus syntyy kuulemisesta ja vastavuoroisesta kunnioituksesta. Luottamuksen rakentumiseen tarvitaan aikaa, yhteisiä kohtaamisia vanhempien ja kasvattajien välillä sekä vuoropuhelua. Useat vanhemmat ovat kertoneet, että luottamuksen rakentumiseen auttaa työntekijän ja lapsen keskinäinen suhde ja se miten kasvattajat välittävät tietämystä ja tunteja lapsesta vanhemmille. Vanhempien mahdollisuudet vaikuttaa lapsen päivähoitoon lisää myös luottamusta. Tällä tavoin vanhemmat kokevat voivansa osallistua entistä paremmin lapsensa kasvuun ja kehitykseen. (Kaskela & Kekkonen 2008, 36.)

Ihmiset tarvitsevat jokainen oman aikansa, ennen kuin voivat luottaa toiseen ihmiseen. Kasvatuskumppanuuden keskeisin tavoite on luoda luottamuksellinen ilmapiiri kasvattajien ja vanhempien välille. Joskus kasvattajat joutuvat kantamaan huolta lapsen tilanteesta, joka estää työskentelemästä lapsen parhaaksi. Luottamuksen syntyessä vaikeista asioista on rohkeasti puhuttava ja nostettava esille, kuitenkin kuulevaa ja kunnioittavaa tapaa unohtamatta. Lapset tarvitsevat ympärilleen kasvattajia ja perheet kasvatuskumppaneita, jotka tukevat sekä ovat aitoja ja empaattisia. (Kaskela & Kekkonen 2008, 36 - 37.)

3.5.4 Dialogi

Dialogin tärkein anti on kuulemisessa. Vain kuuleva suhde voi synnyttää aitoa vuoropuhelua, missä kaikilla osapuolilla on tilaa tulla esille omien ajatusten kanssa. Dialogi toteutuu tasa-arvoisessa puheessa, jossa kummankaan osapuolen tietämys ei ole toista osapuolta arvokkaampaa. Dialogissa luodaan yhteistä ymmärrystä ja sovitetaan yhteen erilaisia näkemyksiä todellisuudesta. Dialogisessa kasvatusilmapiirissä on tärkeää luoda kasvattajien ja vanhempien välille toimiva keskusteluilmapiiri. Kasvattajan ammatilliseen tietoisuuteen kuuluu se, että kasvattaja erottaa oman elämäntarinansa asiakkaiden lukuisista elämäntarinoista tiedollisella ja emotionaalisella tasolla. Tällöin kasvattajan on helpompi antaa tilan sellaistenkin tarinoiden kunnioittavalle kuulemiselle, jotka voivat olla vastoin kasvattajan arvomaailmaa. Kasvattajan ja vanhemman dialogi synnyttää keskinäisen yhteisöllisyyden tunteen lapsen asiaan ja kasvatustapaan. (Kaskela & Kekkonen 2008, 38 - 40.)

3.6 Kasvatuskumppanuuden erilaiset ajattelutavat ja haasteet

Vanhempien ja kasvattajien keskinäiset, erilaiset ajattelutavat tuovat haasteita kasvatuskumppanuuden vuorovaikutussuhteeseen. Vanhempien ja kasvattajien vuorovaikutussuhde muodostaa eräänlaisen rajapinnan, jossa kohtaavat julkisten kasvatustieteiden ja perheen lasta sekä kasvatusta koskevat ajattelutavat ja käytännöt. Näistä pohjautuvat yleisimmin kulttuurissa vallitsevat kasvatuskäsitykset. (Karila 2006, 95.)

Kasvatuskumppanuuden kannalta keskeiset käsitykset liittyvät muun muassa kasvatukseen, arvoihin, hyviin menetelmiin sekä vanhemmuuteen ja perheen tehtäviin. Näistä asioista on sekä kasvattajilla että vanhemmilla toisistaan poikkeavia käsityksiä.

Käsitysten erot juontuvat monista tekijöistä, tavallisesti erilaisista arvoista ja elämänhistoriasta. (Karila 2006, 95.)

On syytä muistaa, että vanhemmat ja kasvattajat ovat aina yksilöitä, eivät vain oman ryhmänsä edustajia. Siten myös yksilöhistorialliset kokemukset ovat aina läsnä vuorovaikutussuhteissa. Näkemykset siitä, keitä pidämme hyvinä vanhempina tai kasvattajina kumpuavat omista arvoistamme ja kokemuksistamme. Samoin se, miten arvotamme toisten kasvatuskäsityksiä, mukailee omaa arvomaailmaamme. (Karila 2006, 95).

Kasvatuskumppanuuden toteutumisen yhdeksi tärkeäksi ehdoksi on esitetty toisen osapuolen kunnioittaminen. Se merkitsee erilaisten käsitysten ja elämäntapojen kunnioittamista. Vaikka kasvatuskumppanuudessa korostetaan vastavuoroisuutta, siinä asettuu kasvattajille suurempia odotuksia. Ammattilaisten on pyrittävä luomaan kasvatuskumppanuudelle otolliset puitteet. Lisäksi heiltä odotetaan omien ajattelutapojen kriittistä arviointia. Kasvattajien omasta elämästä poikkeavan elämäntilanteen ja arvojen hyväksyminen ei ole helppoa, mutta ammatillisesti väistämätön haaste. Erilaisuuden hyväksyminen ja itsestä poikkeavan kunnioittaminen onkin varmasti yksi keskeisimmistä ehdoista. Toki toimiva suhde edellyttää näitä myös vanhemmilta, mutta erityisesti ammattilaisilta. (Karila 2006, 96.)

Yksi kasvattajille asettava osaamishaaste onkin tänä päivänä vanhempien ”kumppanuusvalmiuden” tunnistaminen. Erilaisten vanhempien kanssa syntyy väistämättä erilaisia vuorovaikutussuhteita. Niinpä kasvatuksen ammattilaisilta edellytetäänkin herkkyyttä kehittää erilaisia vuorovaikutussuhteisiin käytettäviä ammatillisia työvälineitä. (Karila 2006, 97.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävä

Opinnäytetyön päätehtävänä oli saada selville, kuinka päivähoidon asiakkaana olevien vanhempien ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö, kasvatuskumppanuus toteutuu yhdessä pohjoiskarjalaisessa päiväkodissa vanhempien ja varhaiskasvattajien arvioimana.

Tutkimuskysymyksemme: ”Toteutuuko kasvatuskumppanuus tutkimuspäiväkodissamme?”.

Tutkimuksemme on pääosin kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Määrällinen tutkimus perustuu tutkimuksen kuvaamiseen tilastoiden sekä numeroiden avulla. Tutkimuksessamme on käytetty yhtä kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmää, kyselylomaketta. Kvantitatiivisesta kyselytutkimuksesta käytetään myös usein englanninkielistä nimitystä survey. Survey-tutkimuksella tarkoitetaan ei-kokeellista kyselymenetelmää, joka kohdistuu suurehkoon määrään satunnaisotannalla valittuja tutkimuskohteita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 140.)

4.2 Aineiston hankinta

Aineiston keruumenetelmäksi mietimme aluksi teemahaastatteluita, mutta aikataulun ollessa rajallinen päädyimme kuitenkin kyselylomakkeisiin. Kyselylomakkeet olivat pääosin strukturoituja. Strukturoidussa kyselylomakkeessa kaikille vastaajille esitetään samat kysymykset, joihin vastaaja valitsee itselleen sopivimman vastausvaihtoehdon valmiista vastausvaihtoehdoista. Muutaman kysymyksen kohdalla esitimme tarkentavia kysymyksiä puolistrukturoidusti, joihin vastauksen sai kirjoittaa omin sanoin. (Eskola & Vastamäki 2001, 26.)

Kyselylomakkeiden vastausajaksi annoimme yhden kuukauden. Jälkikäteen ajateltuna lyhyempi vastausaika olisi voinut olla jopa tehokkaampi. Näin olisimme saaneet motivoitua vanhemmat ja kasvattajat heti pohtimaan vastauksia kysymyksiin. Nyt kyselyt saattoivat ”unohtua” lehtikoriin ja jäädä odottamaan myöhempää ajankohtaa vastaamiseen. Myöskään valitsemamme ajankohta ei ehkä ollut otollisin. Kesän kynnyksellä ihmisillä on paljon pihatöitä ja muita kiireitä, jotka saattoivat syrjäyttää kyselymme. Emme myöskään tiedä, miten paljon henkilökunta on kysellyt vastausten perään, mutta jonkinlainen muistutus kyselyistä olisi ollut paikallaan kyselyiden palautuspäivämäärän lähestyessä.

Luotettavuuden kannalta koimme tärkeäksi sen, että kyselylomakkeet palautetaan nimettömänä suljetussa kirjekuoressa päiväkodin henkilökunnalle. Näin vanhemmat ehkä uskaltavat kertoa myös sellaista, jota muuten ei tulisi sanottua ääneen. Myöhemmin mietimme, olisiko vastauksia palautunut enemmän, jos kyselyille olisi ollut oma palautuslaatikko, johon kirjekuoren olisi voinut pudottaa henkilökunnan

huomaamatta. Näin vanhemmille ei olisi ainakaan tullut tunnetta, että henkilökunta tietää, ketkä perheet ovat palauttaneet kyselyn. Kyselylomakkeet hävitimme silppuriin sen jälkeen, kun emme enää tarvinneet niitä vastausten analysointiin.

Teoriatietoon olisimme voineet perehtyä hieman paremmin ennen kuin aloimme tehdä kyselylomakkeita, onneksi saimme apua lomakkeiden suunnitteluun työtilaajalta. Kyselylomakkeissa olisi voinut olla muutama kysymys enemmän, myös avoimia kysymyksiä olisi voinut olla runsaammin. Kyselylomakkeiden kanssa pidimme kiirettä, sillä halusimme saada lomakkeet jakoon ennen kesälomaa. Saatuamme hyväksynnän työtilaajalta tulostimme kyselylomakkeet ja veimme ne päiväkotiin jaettavaksi.

Vanhemmille suunnatut saatekirjeet (liite 1) ja kyselylomakkeet (liite 2) annoimme päiväkodin johtajalle, joka jakoi ne lasten lokeroihin kirjekuoren kera 2.5.2011. Kyselylomakkeet jaettiin siten, että jokaiseen perheeseen meni vain yksi lomake. Kyselylomakkeita vanhemmille jaettiin yhteensä 58 kappaletta. Henkilökuntaa oli informoitu asiasta, ja sovimme, että vanhemmat palauttavat suljetussa kirjekuoressa vastauksensa jollekin päiväkodin henkilökunnasta, josta me noudamme ne sovittuun ajankohtaan mennessä.

Laadimme myös varhaiskasvattajille omat saatekirjeet (liite 3) ja kyselylomakkeet (liite 4), jotta pystymme vertailemaan heidän ja vanhempien vastauksia tutkimukses-
samme. Kyselylomakkeita kasvattajille jaettiin 12 kappaletta. Kasvattajille suunnattu kyselylomake oli verrannollinen vanhempien lomakkeeseen. Myös varhaiskasvattajat palauttivat omat vastauksensa suljetussa kirjekuoressa.

4.3 Aineiston analyysi

Kävimme hakemassa päiväkodilta palautuneet kyselyt 15.6.2011, jonka jälkeen aloimme lukea saamiamme vastauksia lävitse. Vanhempien lomakkeita palautui takaisin 24 kappaletta, ja vastausprosentiksi tuli 41 %. Varhaiskasvattajilta kyselyitä tuli takaisin kuusi kappaletta, joten vastausprosentiksi tuli 50 %.

Olimme hieman yllättyneitä alhaisesta vastausprosentista. Veimme kyselylomakkeet tarkoituksella ennen kesälomakauden alkua päiväkotiin, jotta tämä tavoittaisi kaikki ennen lomien alkua. Uskomme, että joko vastausaika oli liian pitkä, minkä takia kyselyt jäivät unohduksiin tai kyselylomake osoittautui liian pitkäksi tai hankalaksi täyttää.

Tutkimuksemme luotettavuus hieman kärsii alhaisesta vastausprosentista, mutta on riittävän suuri siihen, että voimme tehdä tutkimuksen loppuun ilman uudelleen tehtävää lisäkyselyä.

Heinäkuussa aloimme kerätä vastauksia kysymyskohtaisesti ruudukkoon, jossa eroteltiin vanhempien ja henkilökunnan vastaukset. Kyselylomakkeessamme oli pääsääntöisesti jokaiseen kysymykseen neljä vaihtoehtoa, joten ruudukkoimme vastaukset neljään eri sarakkeeseen. Laskimme jokaisen vaihtoehdon saaman vastausmäärän omaan ruudukkoon. Kun vanhempien ja henkilökunnan vastaukset olivat laskettu, teimme tulosten pohjalta diagrammeja, joista on helppo kuvien avulla vertailla vanhempien ja henkilökunnan mielipiteitä kasvatuskumppanuuden toteutumisesta. Avoimien kysymysten vastaukset liitämme tekstiin heittomerkein ja kursivoiden.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kaikissa tutkimuksissa pyritään välttämään virheiden syntymistä, mutta silti tulosten luotettavuus vaihtelee. Onkin tärkeää pystyä arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.)

Laadullista tutkimusta tehdessä tutkijan on pohdittava tekemiään ratkaisuja ottamalla kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tekemänsä työn luotettavuuteen. Arviointi laadullisessa tutkimuksessa pelkistyy kysymykseksi tutkimusprosessin luotettavuudesta. Tutkijan avoin subjektiviteetti on laadullisen tutkimuksen lähtökohta. Tutkijan on myös tärkeä tiedostaa, että tutkimuksen keskeisenä tutkimusvälineenä on tutkija itse. (Eskola & Suoranta 1998, 209; Tuomi & Sarajärvi 2006, 211.)

Eettinen ajattelu on kykyä pohtia sekä omien että yhteisön arvojen kautta sitä, mikä jossain tilanteissa on oikein tai väärin. Eettisyys tutkimuksessa voidaan nähdä niin tutkimustulosten vaikuttamisena eettisiin ratkaisuihin kuin eettisten kantojen vaikuttaminen tutkijan tutkimuksessaan tekemiin ratkaisuihin. Yksi tutkimuksen eettisistä valinnoista on tutkimusaiheen valinta. Eettiseen pohdintaan kuuluu sen selkiyttäminen, kenen ehdoilla tutkimusta on tehty. (Kuula 2006, 21; Tuomi & Sarajärvi 2006, 122 - 126.)

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

5.1 Kasvattajien taustatiedot

Tutkimuspäiväkodissa kyselyymme vastasi kuusi lasten- tai lähihoitajaa, lastentarhanopettajien vastaukset jäivät kokonaan puuttumaan. Yhteensä vastaajia oli kuusi kappaletta. Henkilökunnan vastausprosentti oli 50 %.

Kasvattajien ikiä emme kysyneet, mutta työvuosista päätellen kysely tavoitti tasaisesti niin nuoria kuin kokeneempiakin työntekijöitä. Kyselyyn vastanneista kolmella työvuosia oli takana alta kymmenen vuotta, vastaavasti kahdella vastanneella oli yli 30 vuoden työkokemus.

5.2 Vanhempien taustatiedot

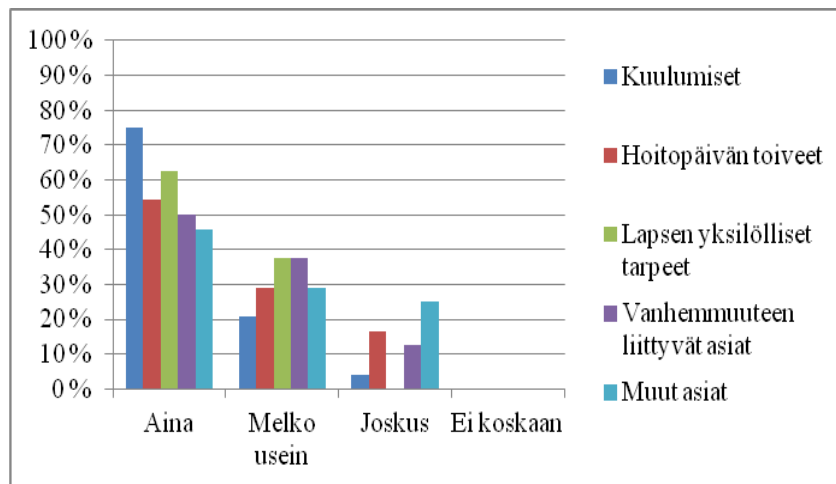
Vastaajilla oli vastaushetkellä yhteensä 29 lasta tutkimuspäiväkodissa. Nuorin lapsista oli 1-vuotias ja vanhin 6-vuotias. Vastaajaperheistä kahdeksalla vastaajalla oli kaksi lasta tutkimuspäiväkodissa, 15 perheellä vain yksi lapsi. Yksi vastaaja ei kertonut lastensa ikää eikä lukumäärää.

Kyselyymme vastanneita perheitä oli yhteensä 24. Vastaajista äitejä oli 22 ja isiä 2. Vanhempien vastausprosentti oli 41 %.

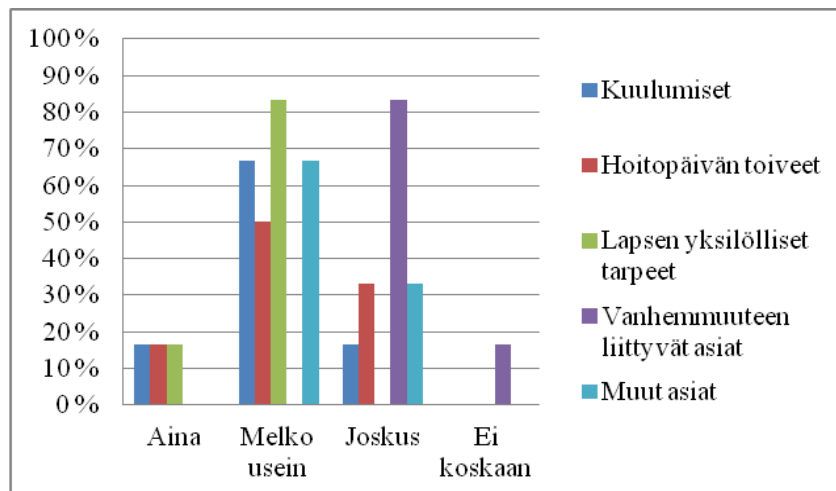
5.3 Kuulluksi tuleminen

Kuulluksi tulemisessa vanhemmat (kuva 1) kokevat tulleensa kuulluksi lähes aina, kun taas kasvattajat (kuva 2) tuntevat tulevansa kuulluksi melko usein. Vanhempien vastaukset jakautuivat kolmen vaihtoehdon välille: ”aina”, ”melko usein” ja ”joskus”. Kasvattajien vastaukset jakautuivat neljän vaihtoehdon välille. Diagrammeista käy ilmi, että kasvattajia kuunnellaan enemmän, mitä he itse arvioivat. Vanhemmat kokivat tulevansa kuulluksi kaikissa asioissa. Kukaan vanhemmista ei kokenut, ettei häntä kuunneltaisi koskaan. Vastaukset jakautuivat alla olevien diagrammien mukaan.

Vanhempien ja kasvattajien yhteinen toive oli, että keskusteltaisiin nykyistä enemmän muun muassa muuttuneista hoitoajoista, vaatetuksesta sekä erilaisista teemapäivistä.

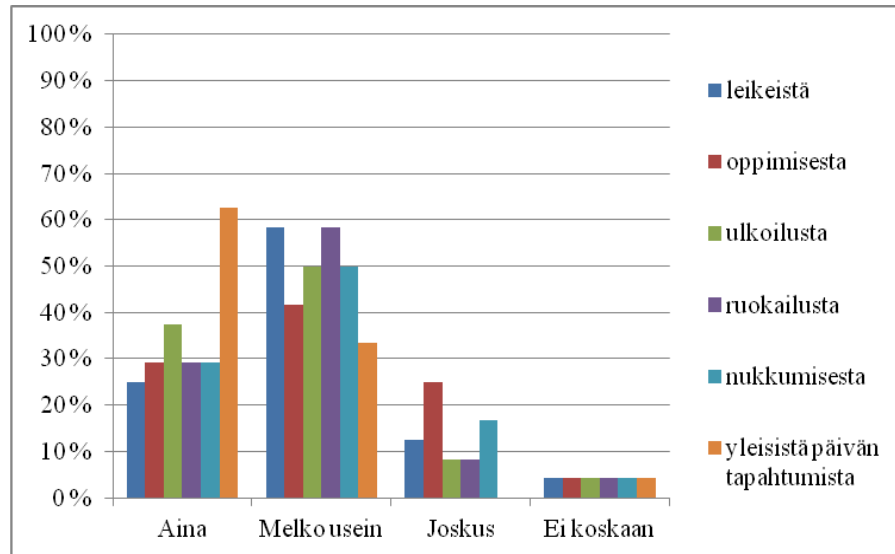

Kuva 1. Vanhempien kuulluksi tuleminen (N=24)

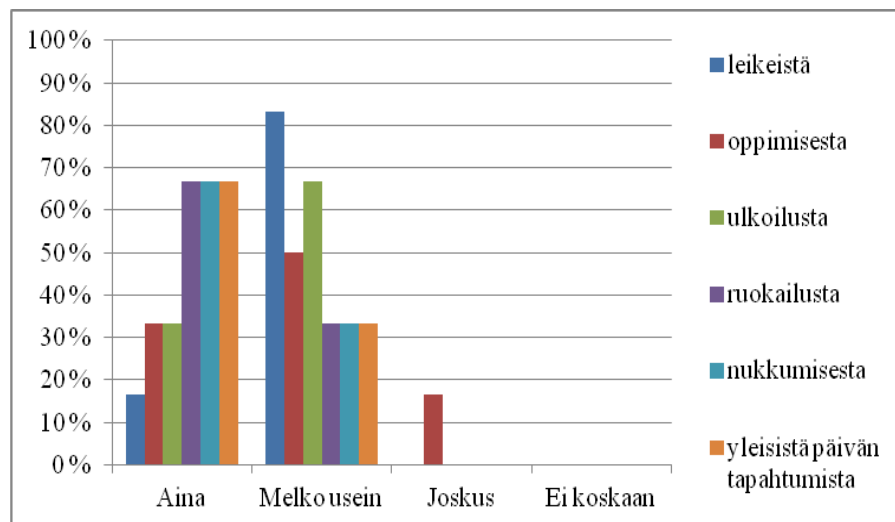

Kuva 2. Kasvattajien kuulluksi tuleminen (N=6)

Vanhempien (kuva 3) ja kasvattajien (kuva 4) näkemykset poikkesivat hieman toisistaan päivittäisten kuulumisten kertomisessa. Suurin osa vastauksista jakautui vaihtoehtojen aina ja melko usein välille. Kuitenkin osa vanhemmista koki, että heille päivän tapahtumien kertominen on puutteellista, yksi vanhempi koki, ettei hänelle kerrota lapsen päivän tapahtumista ikinä. Yleisesti ottaen diagrammeista huomaa, että vanhempia kiinnostavat yleiset päivän tapahtumat sekä ulkoilu, leikki, ruokailu ja nukkuminen.

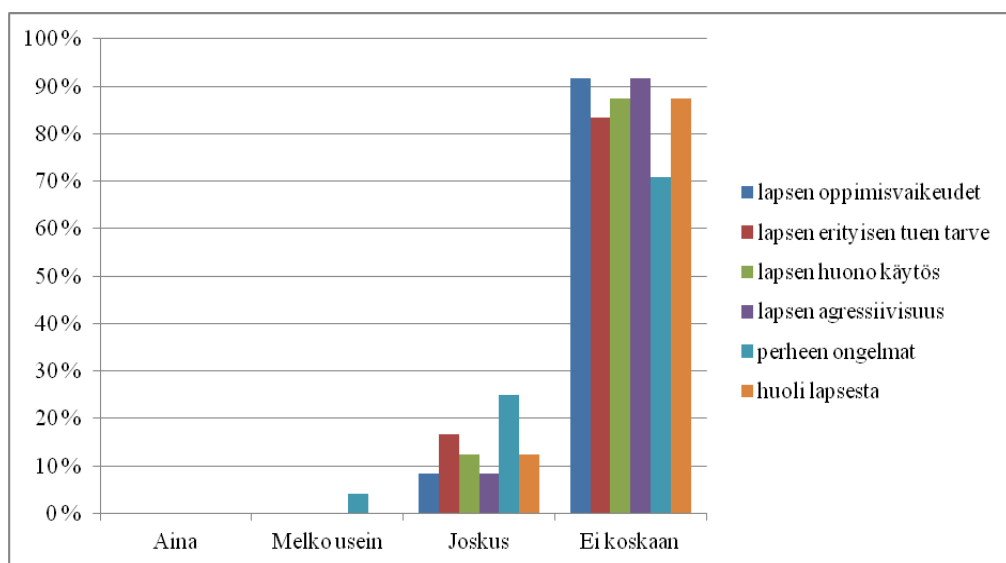
Kuva 3. Vanhemmille kerrottavat päivittäiset asiat (N=24)

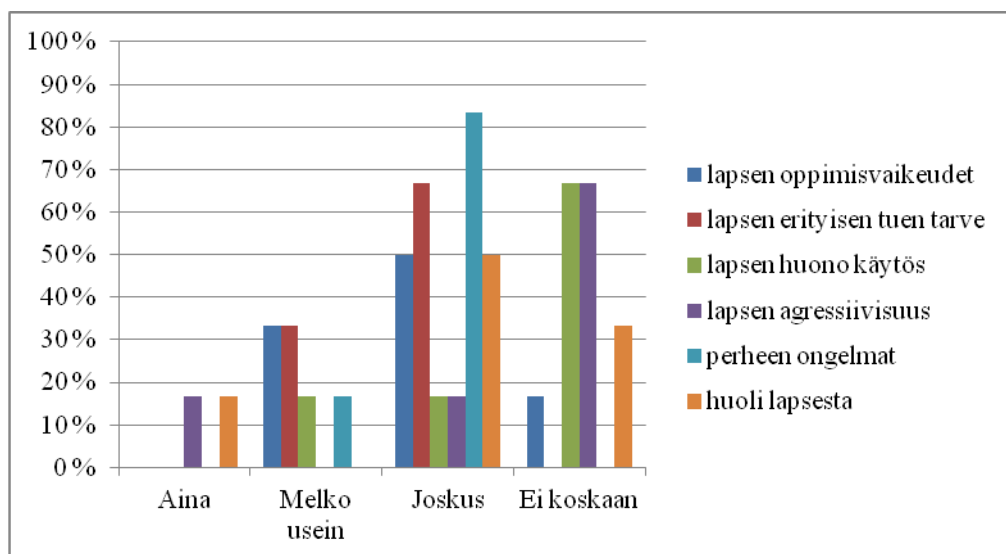
Kuva 4. Kasvattajien kertomat päivittäiset asiat (N=6)

Vaikeiden asioiden puheeksi otossa vanhempien vastaukset jakautuivat kolmen eri vaihtoehdon välille. Suurimman äänimäärän vanhemmilta sai vaihtoehto ei koskaan. Tämä osoittaa, että vanhempien (kuva 5) on helppo puhua vaikeistakin asioista henkilökunnan kanssa ja vanhemmat luottavat heihin.

Henkilökunnan (kuva 6) vastaukset jakautuivat kaikkien neljän eri vastausvaihtoehdon ympärille. Tuloksista käy ilmi, että henkilökunnan on vaikeampi lähestyä vanhempia vaikeissa asioissa. He kokevat, että asioita on seurattava pidemmältä aikajaksolta, ennen kuin he pystyvät ottamaan asian puheeksi perheen kanssa.

Kuva 5. Vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen, vanhemmat (N=24)

Kuva 6. Vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen, kasvattajat (N=6)

Vanhempien ajatuksia vaikeiden asioiden puhumisesta:

”Joskus ei ole hoitajia tarpeeksi, että joku ehtisi kuuntelemaan sanottavani.”

”Hankala myöntää, että oman lapsen kanssa on vaikeaa.”

”Helpottaa työskentelyä lapsen kanssa.”

”Pelkään tulla väärinymmärretyksi.”

”En halua kertoa vaikeista asioista lasta hakiessa, koska siellä on myös muita hakijoita.”

”Koen epäonnistuneeni vanhempana, mikäli tarvitsen apua esimerkiksi lapsen rajojen asettamisessa.”

”Koen olevani huono vanhempi ja joskus mietityttää, että mitä työntekijät ajattelevat perheestämme, kun lapsi törpöilee.”

Henkilökunnan ajatuksia vaikeiden asioiden puhumisesta:

”Pelko vanhempien reaktioista.”

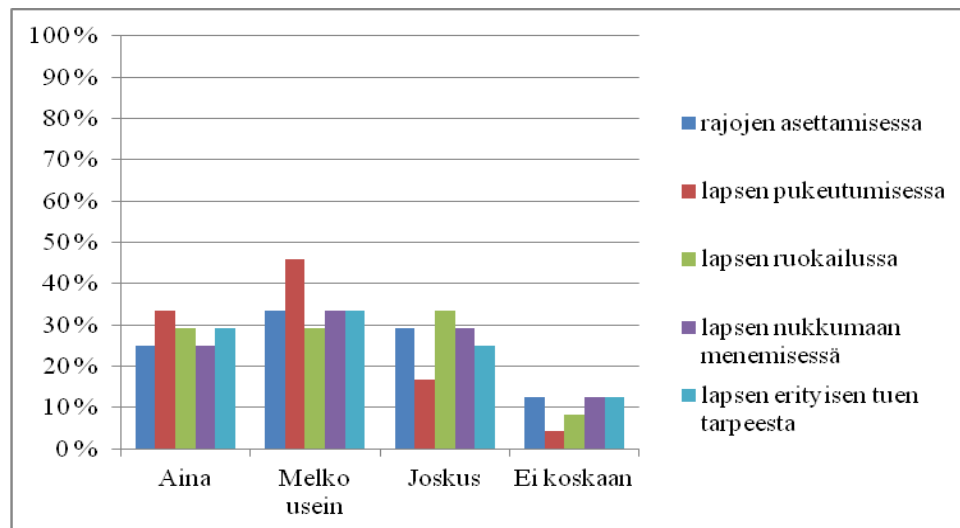
”En tiedä kuinka ottaisi asian esille, millä sanoilla kuvailisi asian.”

”Asia on vanhemmille arka, en haluaisi pahoittaa heidän mieltä. Odotan ehkä sopivaa tilannetta, että asian kertominen olisi luontevaa.”

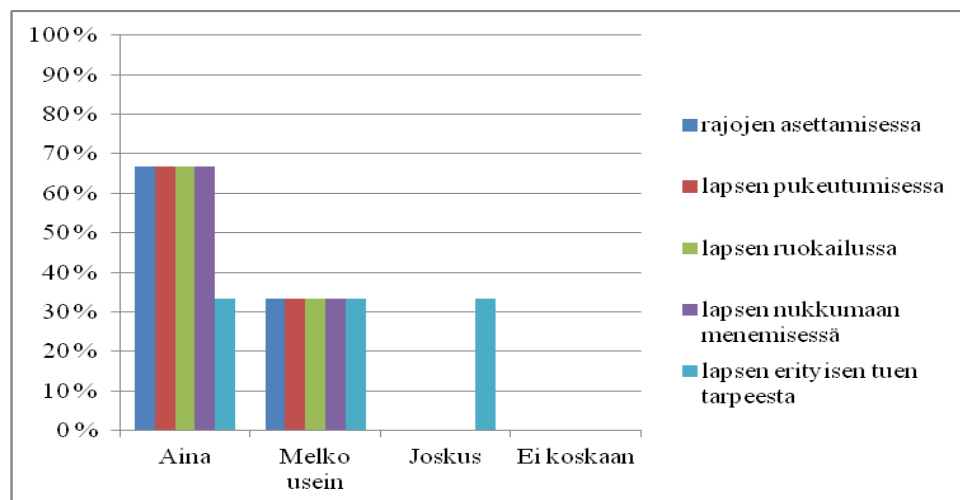
Vanhempien ja kasvattajien mielipiteet eroavat melko paljon siitä, miten he uskoivat saavansa ohjausta tai ohjaavansa tarvittaessa lapsen kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä vanhempia.

Vanhempien (kuva 7) näkemykset avun saannista jakautuivat kaikkien neljän vastausvaihtoehdon välille. Vanhemmat ovat valmiita vastaanottamaan tarvittaessa ohjausta, mutta osa vanhemmista koki, etteivät he saisi ohjausta kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä lainkaan.

Kasvattajat (kuva 8) ovat lähes yhtä mieltä siitä, että ovat aina valmiita antamaan ohjausta vanhemmille, mikäli vanhemmat pyytävät apua.

Kuva 7. Vanhemmat saavat tarvittaessa apua (N=24)

Kuva 8. Kasvattajat ohjaavat tarvittaessa vanhempia (N=6)

Vanhemmat haluavat ohjausta myös näissä asioissa:

”Mitä sen ikäiset lapset yleensä tekevät, jos jokin käytös tms. mietityttää.”

”Lapsen viivästynyt kehitys, milloin tulee huolestua.”

”Lapsen huono syöminen.”

”Unirytmin vaihtelu.”

Henkilökunta on tarvittaessa halukas auttamaan myös näissä kasvatukseen liittyvissä asioissa:

”Siisteyskasvatus, liikuntakasvatuksessa sekä sosiaalisten taitojen käsittelyssä.”

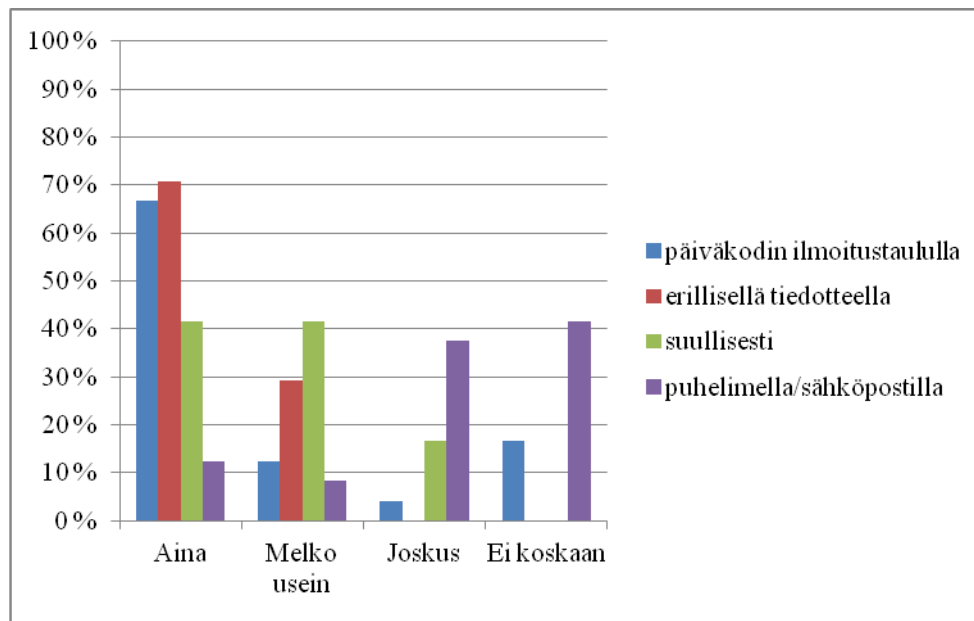
”Pyrin kyllä avustamaan vanhempaa aina, kun vain mahdollista sekä etsimään vastauksia kysymyksiin ja ongelmiin.”

”Lapsen kanssa oleminen normaalissa arjessa.”

”Erityisen tuen tarpeessa olen valmis auttamaan, mutta oma ammattitaito ei välttämättä riitä, niin tuki rajoittuu usein siihen, että kerron mistä apua voi saada.”

Vanhemmat (kuva 9) kokivat, että heille tiedotetaan tulevista tapahtumista useimmiten päiväkodin ilmoitustaululla tai erillisellä tiedotteella, joka jaetaan lapsen lokeroon. Suullista viestintää käytetään myös melko paljon. Puhelimen ja sähköpostin käyttö näyttää jäävän hyvin vähäiseksi.

Vanhemmat toivoivat, että enemmän käytettäisiin tulevista tapahtumista ilmoitettaessa sähköpostia ja puhelinta.

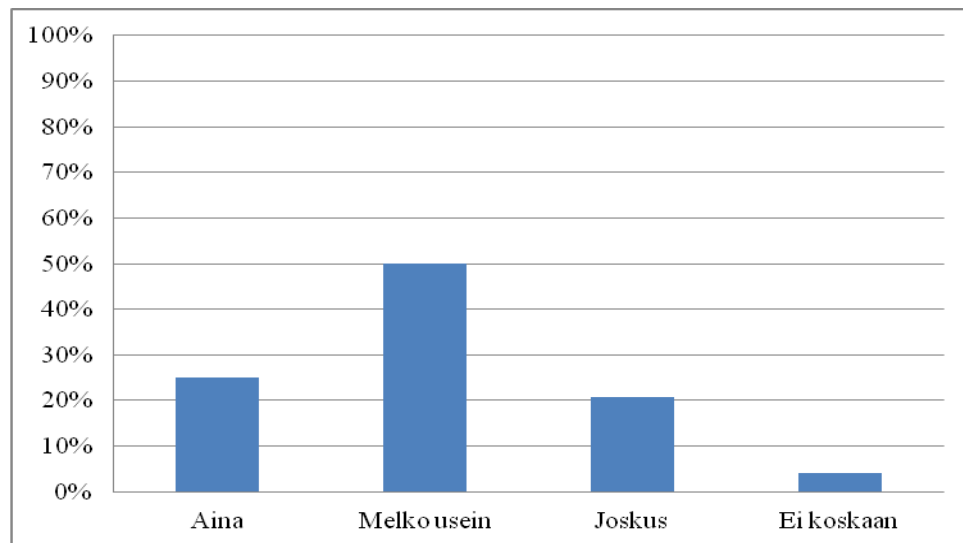

Kuva 9. Vanhemmille tiedotetaan tulevista tapahtumista (N=24)

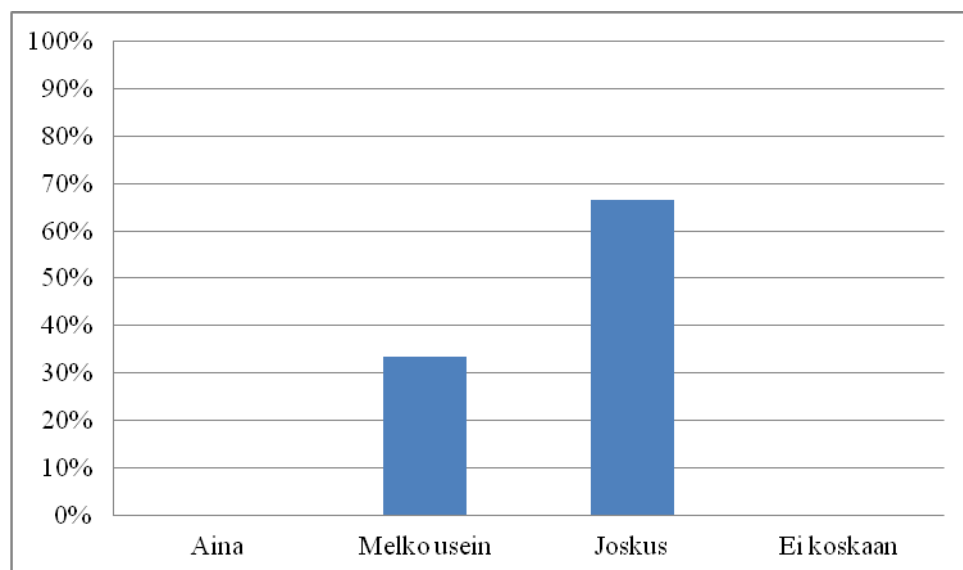

Suurin osa vanhemmista (kuva 10) koki, että päiväkotijärjestää riittävästi toimintaa, mihin hekin voivat osallistua. Vastaukset jakautuivat pääsääntöisesti kahden vaihtoehdon välille: aina ja melko usein. Kuitenkin osan mielestä yhteistä aktiviteettiä voisi olla myös nykyistä enemmän. Yksi vanhemmista koki, ettei päiväkotijärjestä lainakaan yhteistä toimintaa.

Henkilökunta (kuva 11) oli aika yksimielinen siitä, että yhteistä toimintaa on joskus. Kolmannes henkilökunnan vastaajista oli sitä mieltä, että toimintaa on melko usein.

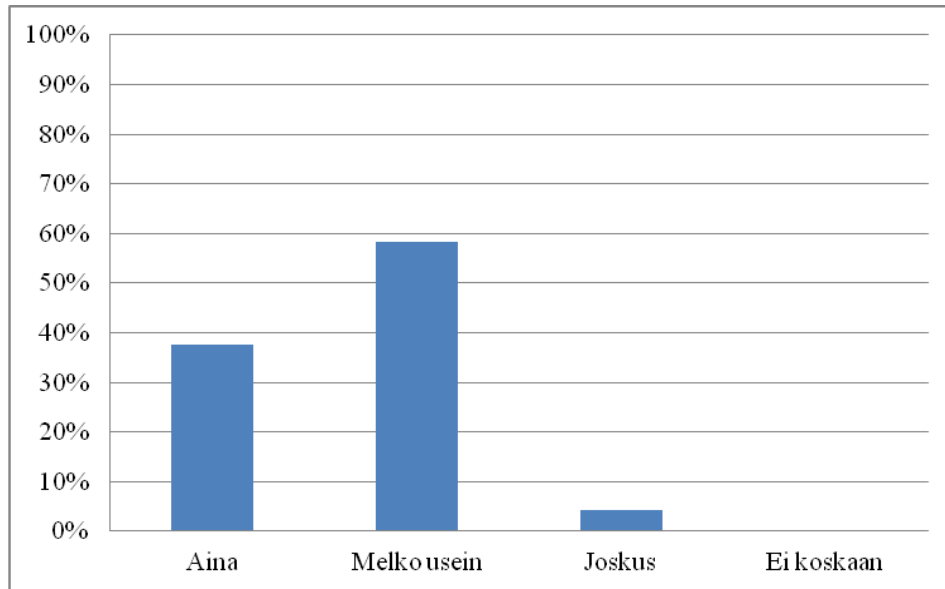

Kuva 10. Päiväkodilla järjestettävä toiminta, vanhemmat (N=24)

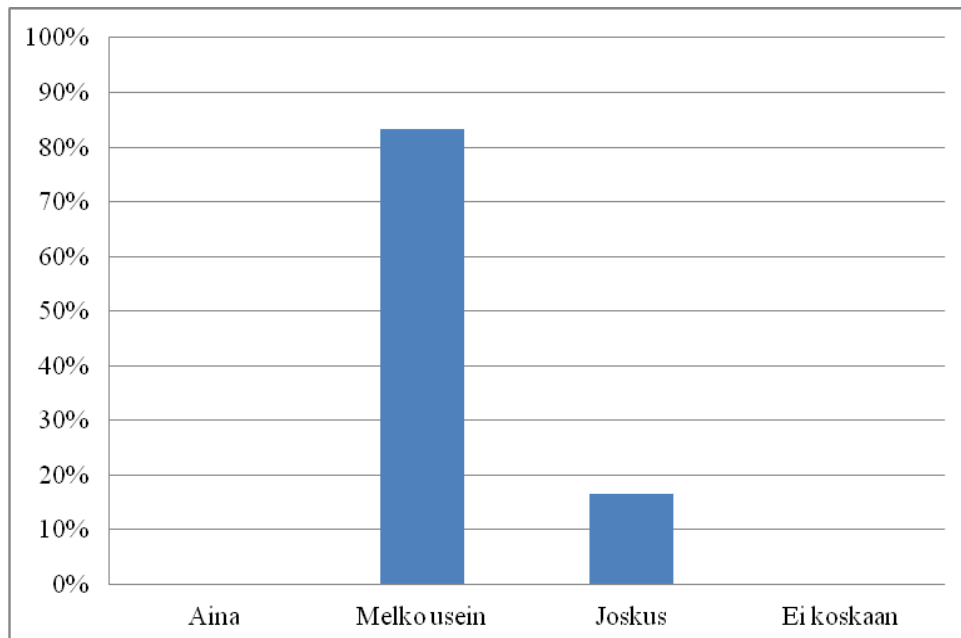

Kuva 11. Päiväkodilla järjestettävä toiminta, kasvattajat (N=6)

Vanhempien (kuva 12) ja kasvattajien (kuva 13) ajankäytöstä kysyttäessä vanhemmis-
ta yhdeksän kymmenestä vastasi, että kasvattajilla oli riittävästi aikaa heille. Vastauk-
sesta voi päätellä, että vanhemmat ovat tyytyväisiä yhteistyöhön käytettävään aikaan.
Kasvattajista suurin osa koki, että vanhemmilla on melko usein aikaa heille. Vajaa
viidennes kasvattajista oli sitä mieltä, että vanhemmilla on joskus aikaa heille.

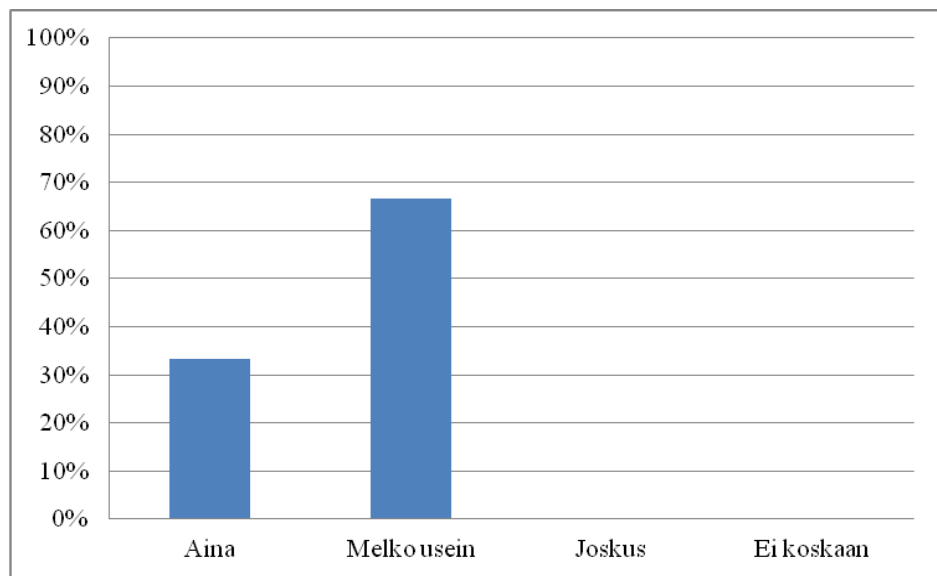

Kuva 12. Vanhemmilla on riittävästi aikaa kasvattajille (N=24)

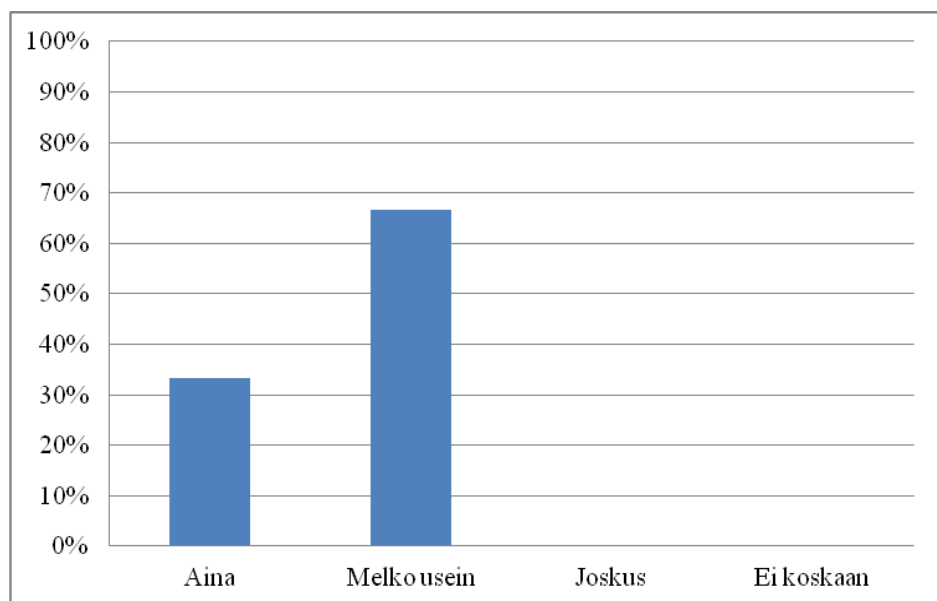

Kuva 13. Kasvattajilla on riittävästi aikaa vanhemmille (N=6)

Kun vanhemmilta kysyttiin (kuva 14), onko henkilökunnalla heille riittävästi aikaa, niin kolmannes vastaajista sanoi että henkilökunnalla on aina aikaa heille. Kaksi kolmasosaa vanhemmista oli sitä mieltä, että henkilökunnalla on heille aikaa melko usein. Tästä voi päätellä, että henkilökunnalla on riittävästi aikaa vanhemmille ja heidän asioilleen sitä tarvittaessa. Henkilökunnalta kysyttäessä (kuva 15) onko heillä riittävästi aikaa vanhemmille, kaksi kolmasosaa vastasi, että on melko usein. Kolmannes sanoi, että heillä on aina aikaa vanhemmille ja heidän asioilleen. Vastausten perusteella henkilökunta kokee, että heillä on riittävästi antaa aikaa vanhemmille, jos he sitä tarvitsevat.

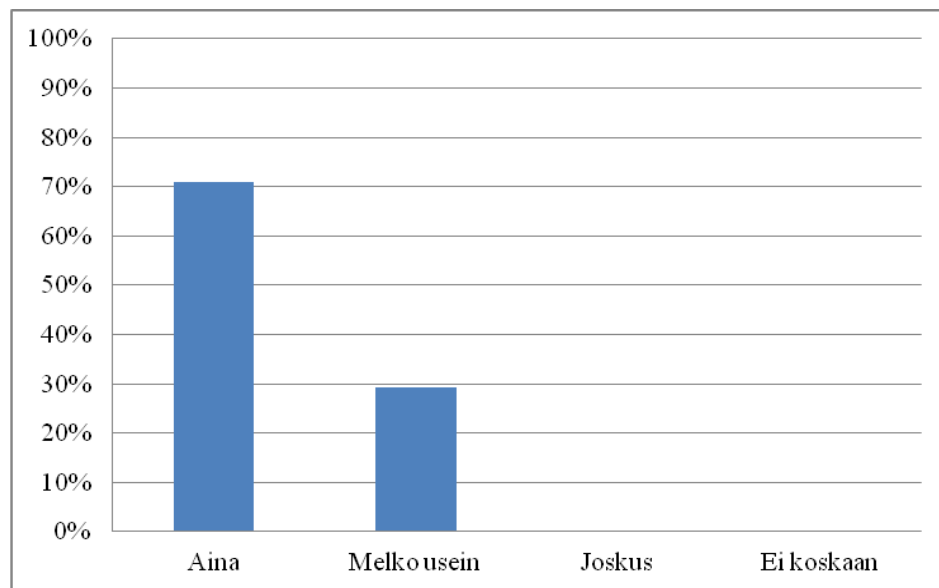

Kuva 14. Vanhemmilla on riittävästi aikaa kasvattajille (N=24)

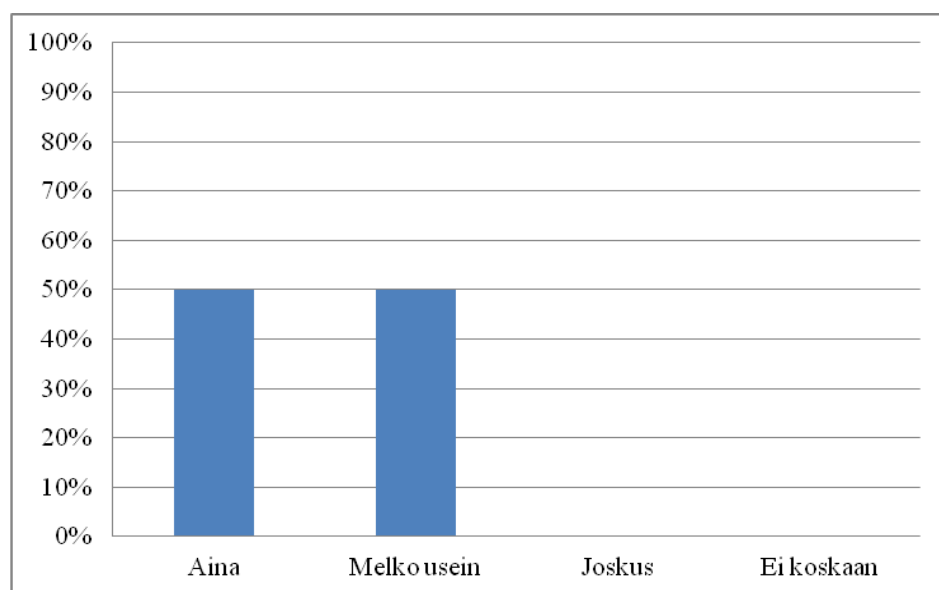

Kuva 15. Kasvattajilla on riittävästi aikaa vanhemmille (N=6)

Vanhemmilta kysyttäessä (kuva 16) ovatko he tyytyväisiä yhteistyöhön kasvattajien kanssa, yli kaksi kolmasosaa vastasi, että ovat tyytyväisiä yhteistyön sujuvuuteen. Vastaajista myös loput olivat sitä mieltä, että he ovat melko tyytyväisiä yhteistyöhön kasvattajien kanssa. Henkilökunnasta puolet (kuva 17) oli sitä mieltä, että he ovat erittäin tyytyväisiä yhteistyöhön vanhempien kanssa ja toinen puolisko oli melko tyytyväisiä vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tästä voi päätellä, että päiväkodissa vallitsee varsin hyvä vuorovaikutteinen ilmapiiri ja asioista voidaan keskustella avoimesti, mikäli tarve sitä vaatii.

Kuva 16. Vanhempien tyytyväisyys tehtävään yhteistyöhön (N=24)

Kuva 17. Kasvattajien tyytyväisyys tehtävään yhteistyöhön (N=6)

6 POHDINTA

6.1 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksemme luotettavuutta tukee tutkimusjoukon valinta. Otimme tutkimukseen mukaan kaikki päiväkodin perheet, joissa on 1 - 5-vuotiaita lapsia sekä varhaiskasvatushenkilöstön. Kaikkiaan kyselyitä sai vastattavakseen 58 perhettä ja 12 kasvattajaa. Tutkimusjoukko oli riittävän suuri, mutta vastaajien määrä karsiutui lopulta 24 perheeseen ja kuuteen kasvattajaan.

Tutkimusaineiston keruumenetelmäksi valitsimme kyselylomakkeen, joka sisälsi sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Jälkikäteen ajateltuna avoimia kysymyksiä olisi voinut käyttää enemmän, näin vastaaja olisi saanut vapauden ilmaista omia ajatuksiaan kasvatuskumppanuuteen liittyvissä kysymyksissä. Kuitenkin uskomme, että olisimme saaneet aiheesta enemmän irti, mikäli olisimme toteuttaneet tutkimuksen haastattelemalla vanhempia ja kasvattajia. Tämän vaihtoehdon kuitenkin hylkäsimme jo suunnitelmavaiheessa, sillä aikataulua rajoittavat molempien työt sekä muut sovitut menot.

Koska käytössä oli pääsääntöisesti strukturoituja kysymyksiä, luotettavuutta käsitellessä on otettava huomioon se riski, että jotkut vanhemmat tai kasvattajat ovat voineet ymmärtää jonkun tai jotkut kysymykset väärin. Tämä on puolestaan voinut vaikuttaa heidän vastauksiinsa ja sitä kautta työn tuloksiin. Emme kuitenkaan usko, että yksittäiset väärinymmärrykset vaikuttavat juuri ollenkaan työn lopullisiin tuloksiin. Kysymysten vastauksiin voi myös voinut vaikuttaa väsymys tai muut sen hetkiset mielialat.

Olemme pyrkineet toimimaan koko tutkimuksen ajan eettisesti. Kyselyiden vastauksista ei ole tunnistettavissa ketään ja kyselylomakkeet olemme säilyttäneet huolella, siten, etteivät ne ole joutuneet ulkopuolisten käsiin. Tutkimuksen valmistumisen jälkeen laitamme silppuriin kaiken tutkimusaineiston väärinkäytösten estämiseksi.

6.2 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyömme aikataulu ei kestänyt alkuperäisessä aikataulussaan, vaan venyi muutamalla kuukaudella. Kirjoitimme opinnäytetyötämme iltaisin koulun ja töiden

ohella, joka osoittautui yllättävän raskaaksi. Koulun ja töiden jälkeen olisi halunnut hieman hengähtää, mutta oli kaivettava opinnäytetyö esiin, jotta työ edistyisi.

Kyselylomaketta aloimme suunnitella hyvissä ajoin, mutta lisäteoriatiedon lukeminen ei olisi ollut pahitteeksi missään vaiheessa. Kun kyselylomakkeet saivat lopullisen muodon ja päiväkodin hyväksynnän, tulostimme saatekirjeet ja lomakkeet ja toimittimme ne päiväkotiin jaettaviksi. Olisimme voineet kirjoittaa myös muistutuskirjeen, jonka henkilökunta olisi voinut jakaa palautuspäivämäärän lähestyessä vanhemmille. Tällä olisimme ehkä saaneet kalasteltua muutaman kyselylomakkeen lisää takaisin. Jälkikäteen ajateltuna, kyselylomakkeessa olisi voinut olla enemmän avoimia kysymyksiä sekä muutama lisäkysymys esimerkiksi kasvatusvastuusta.

Teorian kirjoittaminen oli hieman hitaampaa ja takkuisempaa. Hyvää lähdekirjallisuutta kyllä löytyi, mutta opinnäytetyöhön olisi voinut käyttää monipuolisemmin lähteitä. Nyt useampi kappale on aina samasta kirjasta, joka näkyy lähdeluettelon lyhydessäkin. Myös muiden opinnäytetöiden tai gradujen tuloksia olisi voinut hyödyntää teoriaosuudessa.

Työn tekeminen kahdestaan asettaa omat haasteensa yhteisten aikataulujen löytämiselle. Myös molempien työt ja muut sovitut menot entisestään vaikeuttivat työn edistymistä. Mikäli työnjako olisi ollut selkeämpi, olisimme ehkä tehneet vähemmän turhaa työtä. Kaiken kaikkiaan prosessi on ollut hyvin opettavainen, ja mikäli nyt aloittaisimme tekemään uutta opinnäytetyötä, olisimme sen kanssa paljon viisaampia.

6.3 Selvittämättömät asiat

Koimme saavamme tutkimuksessamme selville, mitä kasvatuskumppanuus on ja miten se toteutuu teoriassa. Tutkimuksemme ei kuitenkaan tuonut esille tietoa siitä, kokevatko vanhemmat päiväkodin työntekijät kumppaneikseen lapsen kasvatuksessa. Se, miten vanhemmat suhtautuvat kumppanuuteen kasvattajien kanssa, ei myöskään käynyt ilmi. Ilmeisen tyytyväisiä he kuitenkin ovat, sillä kehittämis ehdotuksia emme juurikaan saaneet.

Mietimme myös, miten kasvatuskumppanuus on vanhemmille yleisesti avautunut. Onhan termi ”kasvatuskumppanuus” kuitenkin henkilöstön keksimä ja käyttämä. Mietittämään myös jäi, ovatkohan vanhemmat huomanneet yhteistyötavoissa eroa vuo-

sien varrella, kun on siirrytty vanhempien tukemisesta ja yhteistyöstä haasteelliseen kumppanuuteen. Kuitenkin uskomme, että vanhemmat eivät ajattele yhteistä kasvatuvastuuta kumppanuutena, vaan ennemminkin yhteistyönä.

6.4 Jatkotutkimusideoita

Opinnäytetyötä tehdessämme olemme miettineet mahdollisia jatkotutkimusideoita. Kasvatuskumppanuudesta on tehty paljon erilaisia opinnäytetöitä vanhempien ja kasvattajien näkökulmasta, mutta näistä jäävät ulkopuolelle monesti maahanmuuttaja- ja ulkomaalaistaustaiset perheet. Niinpä jatkotutkimusideana voi olla ulkomaalaistaustaisten perheiden mielipiteen julkittaminen. Heiltä voi kysellä samoja asioita, kuten miten he kokevat kasvattajien kanssa tehtävän yhteistyön sekä siitä, miten isona esteenä he kokevat kielimuurin.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2004. Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Tampere: Tammer-Paino.
- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Metodien valinta ja aineiston keruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.
- Hujala, E. 1996. Varhaiskasvatuksen teoreettisen kehyksen rakentuminen. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus.
- Häkki, A. & Kuokkanen, H. 2006. Kasvatus ja varhaiskasvatus. Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2011. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Jyväskylä: Kariston Kirjapaino Oy.
- Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus.
- Karila, K. & Nummenmaa, A-R. 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen: Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Stakes. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Karling, M., Ojanen, T., Siven, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2008. Lapsen aika. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus – menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus. [viitattu 30.3.2012].

Kuokkanen, H. 2006. Kasvatus- ja varhaiskasvatus. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Laki lasten päivähoidosta 1983, 2 a §.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemesta ja oikeuksista 812/2000.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Määttä, P. 2001. Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena.

Stakes 2006. Kasvatuskumppanuus jaettuna kasvatustehtävänä. Saatavilla: http://varttua.stakes.fi/FI/sisallot/kasvatuskumppanuus/jaettuna/KK_jaettuna_teht.htm. [viitattu 6.2.1012.]

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2009. Stakes oppaita 56. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hyvät lasten vanhemmat

Opiskelemme Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi (AMK). Tutkimme opinnäytetyössämme kasvatuskumppanuuden toteutumista lapsenne päiväkodissa. Nyt teillä on mahdollisuus kertoa anonyymina mielipiteitänne ja olla kehittämässä yhteistyötä kasvattajien kanssa. Mielipiteenne ja vastauksenne ovat meille erittäin arvokkaita opinnäytetyömme kannalta, sillä ilman teitä tutkimuksemme ei onnistu.

Päiväkodin johtaja jakaa Teille kyselylomakkeet ja kirjekuoret, jotta voitte palauttaa lomakkeen nimettömänä suljetussa kirjekuoressa. Vastauksenne käsitellään luottamuksellisesti ja niitä tullaan käyttämään vain opinnäytetyömme aineistona. Päiväkodin henkilökunta ei pääse lukemaan vastauksianne.

Toivomme teidän palauttavan kyselylomakkeen päiväkodin henkilökunnalle 13.6.2011 mennessä. Vastaamme mielellämme tutkimustamme koskeviin kysymyksiin.

Mukavaa kevään jatkoa!

Yhteistyöterveisin,

Outi Nieminen

Sampo Nieminen

outi.nieminen@student.kyamk.fi

sampo.nieminen@student.kyamk.fi

Hyvät varhaiskasvattajat

Opiskelemme Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi (AMK). Tutkimme opinnäytetyössämme kasvatuskumppanuuden toteutumista, vanhempien ja kasvattajien näkökulmasta. Nyt teillä on mahdollisuus kertoa anonyymina mielipiteitä ja olla kehittämässä yhteistyötä vanhempien kanssa. Mielipiteenne ja vastauksenne ovat meille erittäin arvokkaita opinnäytetyömme kannalta, sillä ilman teitä tutkimuksemme ei onnistu.

Päiväkodin johtaja jakaa Teille kyselylomakkeet ja kirjekuoret, jotta voitte palauttaa lomakkeen nimettömänä suljetussa kirjekuoressa. Vastauksenne käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käytetään ainoastaan opinnäytetyön aineistona.

Toivomme teidän palauttavan kyselylomakkeen päiväkodin johtajalle 13.6.2011 mennessä. Vastaamme mielellämme tutkimustamme koskeviin kysymyksiin.

Mukavaa kevään jatkoa!

Yhteistyöterveisin,

Outi Nieminen

Sampo Nieminen

outi.nieminen@student.kyamk.fi

sampo.nieminen@student.kyamk.fi

Kyselylomake kasvatuskumppanuuden toteutumisesta vanhemmille

1. Vastaaja Äiti ____ Isä ____ Muu huoltaja ____

2. Päiväkodissa olevan lapsen/ lapsien ikä _____

Ympyröikää vastaustanne kuvaava numero.

3. Tulen kuulluksi seuraavissa asioissa

	Aina	Melko usein	Joskus	En koskaan
Kuulumiset	4	3	2	1
Hoitopäivän toiveet	4	3	2	1
Lapsen yksilölliset tarpeet	4	3	2	1
Vanhemmuuteen liittyvät asiat	4	3	2	1
Muissa asioissa	4	3	2	1

Missä asioissa?

---

4. Minulle kerrotaan päivittäin lapsen

	Aina	Melko usein	Joskus	En koskaan
Leikeistä	4	3	2	1

Oppimisesta	4	3	2	1
Ulkoilusta	4	3	2	1
Ruokailusta	4	3	2	1
Nukkumisesta	4	3	2	1
Yleisistä päivän tapahtumista	4	3	2	1

5. Minun on hankala puhua kasvattajien kanssa

	Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
Lapsen oppimisvaikeudet	4	3	2	1
Lapsen erityisen tuen tarve	4	3	2	1
Lapsen huono käytös	4	3	2	1
Lapsen aggressiivisuus	4	3	2	1
Perheen ongelmat	4	3	2	1
Huoli lapsesta	4	3	2	1

Miksi minun on hankala puhua kasvattajien kanssa vaikeista asioista?

---

6. Minua ohjataan tarvittaessa kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä

	Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
Rajojen asettamisessa	4	3	2	1
Lapsen pukeutumisessa	4	3	2	1
Lapsen ruokailussa	4	3	2	1
Lapsen nukkumaan menemisessä	4	3	2	1
Lapsen erityisen tuen tarpeesta	4	3	2	1
Muissa kasvatuksellisissa asioissa, missä?				

7. Minulle kerrotaan tulevista tapahtumista

	Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
Päiväkodin ilmoitustaululla	4	3	2	1
Erillisellä tiedotteella	4	3	2	1
Suullisesti	4	3	2	1
Puhelimella/ sähköpostilla	4	3	2	1

8. Onko päiväkodissa riittävästi toimintaa, johon vanhemmat voivat osallistua

Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
4	3	2	1

9. Kasvattajilla on riittävästi aikaa minulle

Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
4	3	2	1

10. Minulla on riittävästi aikaa kasvattajille

Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
4	3	2	1

11. Olen vaikuttunut yhteistyöstä päiväkodin kanssa

Aina	Melko usein	Joskus	Ei Koskaan
4	3	2	1

12. Kehittämisehdotuksia kasvatuskumppanuuden parantamiseksi

Kiitos vastauksistanne ja hyvää kevään jatkoa! ☺

Kyselylomake kasvatuskumppanuuden toteutumisesta varhaiskasvattajille

1. Vastaaja Lastentarhanopettaja ____ Sosionomi ____ Lasten-/lähihoitaja ____

2. Olen työskennellyt päiväkodissa ____ vuotta.

Ympyröikää vastaustanne kuvaava numero.

3. Kuuntelen vanhempia seuraavissa asioissa

	Aina	Melko usein	Joskus	En koskaan
Kuulumiset	4	3	2	1
Hoitopäivän toiveet	4	3	2	1
Lapsen yksilölliset tarpeet	4	3	2	1
Vanhemmuuteen liittyvät asiat	4	3	2	1
Muissa asioissa	4	3	2	1

Missä asioissa?

---

4. Kerron päivittäin vanhemmille lapsen

	Aina	Melko usein	Joskus	En koskaan
Leikeistä	4	3	2	1
Oppimisesta	4	3	2	1
Ulkoilusta	4	3	2	1
Ruokailusta	4	3	2	1
Nukkumisesta	4	3	2	1
Yleisistä päivän tapahtumista	4	3	2	1

5. Minun on hankala puhua vanhemman kanssa

	Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
Lapsen oppimisvaikeudet	4	3	2	1
Lapsen erityisen tuen tarve	4	3	2	1
Lapsen huono käytös	4	3	2	1
Lapsen aggressiivisuus	4	3	2	1
Perheen ongelmat	4	3	2	1
Huoli lapsesta	4	3	2	1

Miksi minun on hankala ottaa vaikeita asioita puheeksi?

---

6. Ohjaan tarvittaessa vanhempia kasvatukseen liittyvissä asioissa

	Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
Rajojen asettamisessa	4	3	2	1
Lapsen pukeutumisessa	4	3	2	1
Lapsen ruokailussa	4	3	2	1
Lapsen nukkumaan menemisessä	4	3	2	1
Lapsen erityisen tuen tarpeesta	4	3	2	1

Muissa kasvatukseen liittyvissä asioissa, missä?

---

7. Järjestämme päiväkodissa riittävästi toimintaa johon vanhemmat voivat osallistua

Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
4	3	2	1

8. Vanhemmilla on riittävästi aikaa minulle

Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
4	3	2	1

9. Minulla on riittävästi aikaa vanhemmille

Aina	Melko usein	Joskus	Ei koskaan
4	3	2	1

10. Olen tyytyväinen vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön

Aina	Melko usein	Joskus	Ei Koskaan
4	3	2	1

11. Kehittämisehdotuksia kasvatuskumppanuuden parantamiseksi

Kiitos vastauksistanne ja hyvää kevään jatkoa! ☺